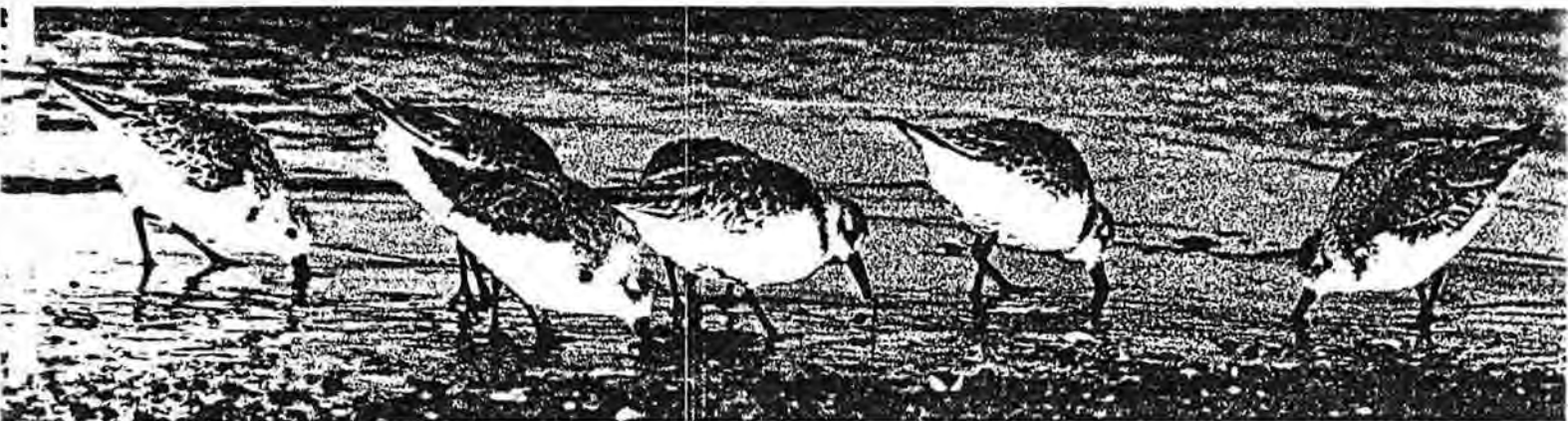

51
80

vogels van
de strand-
vlakte te
ijmuiden

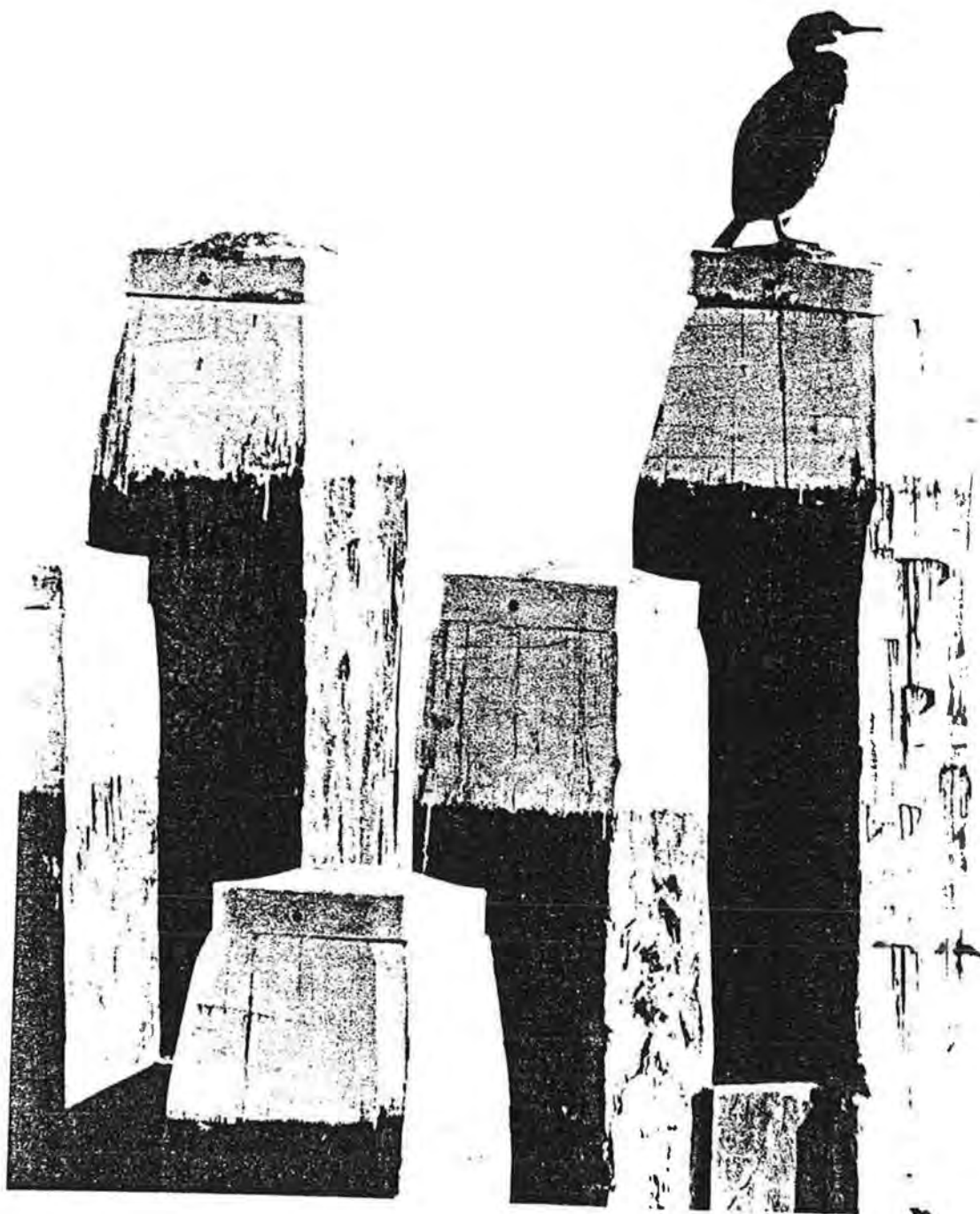
OD205

**VOGELS VAN DE
STRANDVLAKTE
TE IJMUIDEN**

een onderzoek ten behoeve
van het bestemmingsplan
IJmuiden aan zee van
de gemeente Velsen

A.B. van den Berg
september 1986
OD 205, Delft

1741-450

Kuifaalscholver

VOGELS VAN DE STRANDVLAKTE TE IJMUIDEN

INHOUD	Blz.:
1. INLEIDING	5
1.1. Doel van het onderzoek	5
1.2. Het landschap	5
1.2.1. De strandvlakte	5
1.2.2. De duinen	9
1.3. Planvoornemens	11
2. METHODE VAN INVENTARISATIE	15
3. RESULTATEN	17
3.1. Zeevogels	17
3.2. Kustvogels	17
3.2.1. Steltlopers	17
3.2.1.1. Zomer	17
3.2.1.2. Winter	17
3.2.1.3. Voor- en najaar	21
3.2.1.4. Verblijfplaats	21
3.2.2. Meeuwen	21
3.2.2.1. Voorkomen	21
3.2.2.2. Slaapplaats	21
3.2.3. Overige kustvogels	21
3.3. Aantal zee- en kustvogels per maand	21
3.4. Landvogels	23
3.5. Broedvogels	23
3.6. Vogeltrek	23
3.7. Lokale verplaatsingen	27
3.7.1. Pier	27
3.7.2. Havens	27
3.8. Zoogdieren	27
3.8.1. Zeezoogdieren	27
3.8.2. Landzoogdieren	27
3.9. Rekreatie van vogelkijkers	27
3.9.1. Periode	27
3.9.2. Aantal	29
4. DISKUSSIE	31
4.1. Voedsel	31
4.2. Geografische ligging	31
4.3. Rust	31
4.3.1. Strandvlakte	31
4.3.2. Pier	33
4.4. Beschutting	33
4.4.1. Storm	33
4.4.2. Pier	33
4.4.3. Strandvlakte	33
4.5. Trekvogels	34

4.6.	Overwinteraars	34
4.7.	Broedvogels	34
4.7.1.	Strandvlakte	34
4.7.2.	Pier	35
4.7.3.	Haven	35
4.8.	(Inter)nationaal ornithologisch belang van de strandvlakte	35
4.8.1.	Zomer	35
4.8.2.	Trektijd	37
4.8.3.	Winter	37
4.9.	(Inter)nationaal ornithologisch belang van pier en haven	37
4.9.1.	Pier	37
4.9.2.	Haven	37
4.10.	Vogelkijkers	37
4.10.1.	Organisaties	37
4.10.2.	Vogelkijkpunt IJmuiden	38
4.11.	Samenvatting	38
5.	GEVOLGEN VAN UITVOERING STRANDPLAN	39
5.1.	Vogeltrek	39
5.2.	Vogelstand strandvlakte	39
5.2.1.	Steltlopers	39
5.2.2.	Meeuwen	39
5.2.3.	Broedvogels	39
5.3.	Vogelstand pier	39
5.4.	Vogelstand haven	39
5.5.	Vogelstand duinen	41
6.	AANBEVELINGEN	43
6.1.	Strand	43
6.2.	Toegankelijkheid duingebied Natuurmonumenten	43
6.3.	Marginale aanpassingen	43
6.3.1.	Platte daken	43
6.3.2.	Struikgewas	43
6.3.3.	Stimuleren recreatie vogelkijkers	43
6.4.	Natuurbouw binnenmeer	45
6.4.1.	Argumenten	45
6.4.2.	Zoetwater	45
6.4.3.	Zoutwater	46
6.4.4.	Vogelmeer	46
6.4.4.1.	Vogelsoorten	46
6.4.4.2.	Beheersmaatregelen	46
7.	REFERENTIES	49
BIJLAGE: Uitgangspunten van de gemeente voor de planvorming en programma van eisen		

1. INLEIDING

1.1. Doel van het onderzoek

Door de aanleg van de havendammen bij IJmuiden, en vooral door de verlenging daarvan in de periode 1962-1967, is het zandtransport langs dit deel van de kust verstoord. Dit resulteert in een aanzanding van het strand tussen de Zuidpier en kilometerpaal 59 en een afslag van strand en duinen tussen kilometerpaal 59 en 64. Als gevolg van de aanzanding is de gemiddelde hoogwaterlijn (G.H.W.) in westelijke richting opgeschoven. Hierdoor is een brede strandvlakte ontstaan die aan de noordkant thans ruim een km breed is (zie figuur 1.1.). Op grond van metingen van Rijkswaterstaat wordt verwacht dat de snelheid waarmee de gemiddelde hoogwaterlijn zich verplaatst weliswaar afneemt, maar dat een evenwichtssituatie eerst in 2060 bereikt zal zijn. De gemiddelde hoogwaterlijn zal dan ca. 300 m ten westen van de huidige liggen.

Door deze ontwikkelingen is het strand minder aantrekkelijk geworden voor de recreatie. De afstand tot de voorzieningen is te groot en beschutting ontbreekt. Voor de gemeente Velsen vormde dit de aanleiding om onderzoek te doen naar maatregelen waardoor de gebruiksmogelijkheden van het strand vergroot kunnen worden. In dit onderzoek is het idee naar voren gekomen om door de aanleg van een kunstmatige duinenrij (ongeveer op de plaats van de gemiddelde hoogwaterlijn van 1988, zie fig. 1.1.) de strandvlakte geschikt te maken voor toeristisch-recreatieve ontwikkelingen. Nadat in een studie van de Grontmij n.v. de haalbaarheid van dit plan was aangetoond, is door de gemeente aan het bureau OD 205 de opdracht gegeven een bestemmingsplan voor het gebied van de strandvlakte te maken. Het doel van het bestemmingsplan is een juridisch kader te geven voor de voorgenomen inrichtingsmaatregelen.

De ontwikkelingen die door middel van dit bestemmingsplan mogelijk gemaakt worden, zullen tot aanzienlijke veranderingen op de strandvlakte leiden en kunnen ook het milieu van het aangrenzende duingebied beïnvloeden. Gezien de betekenis die zowel nationaal als regionaal aan de duinen van Zuid Kennemerland wordt toegekend, is uitvoerig aandacht besteed aan de invloed die het plan op het natuurlijk milieu van zowel de strandvlakte als het aangrenzende duingebied kan hebben.

In dit kader is door A.B. van den Berg een onderzoek gedaan naar de betekenis van de strandvlakte voor vogels, de gevolgen van de realisering van de plannen en mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen. Het voorliggende rapport is daarvan het resultaat. Omdat bij het opstellen van het bestemmingsplan een afweging tussen meerdere belangen plaatsvindt, zijn niet alle aanbevelingen uit dit rapport (o.a. het opheffen van de zuidelijke lus van het IJmuider slag en het verplaatsen van de strandhuisjes naar de binnenzijde van de nieuwe duinregel) overgenomen.

1.2. Het landschap

1.2.1. De strandvlakte

Op de strandvlakte verloopt de overgang van land naar water heel geleidelijk. Evenwijdig met de waterlijn liggen een aantal strandbanken met daartussen lagere delen, zwinen, die bij vloed met water gevuld worden. Deze strandbanken zijn doorsneden met geulen (muyen) waardoor het water bij eb terug stroomt. Naar mate er meer materiaal naar het strand wordt

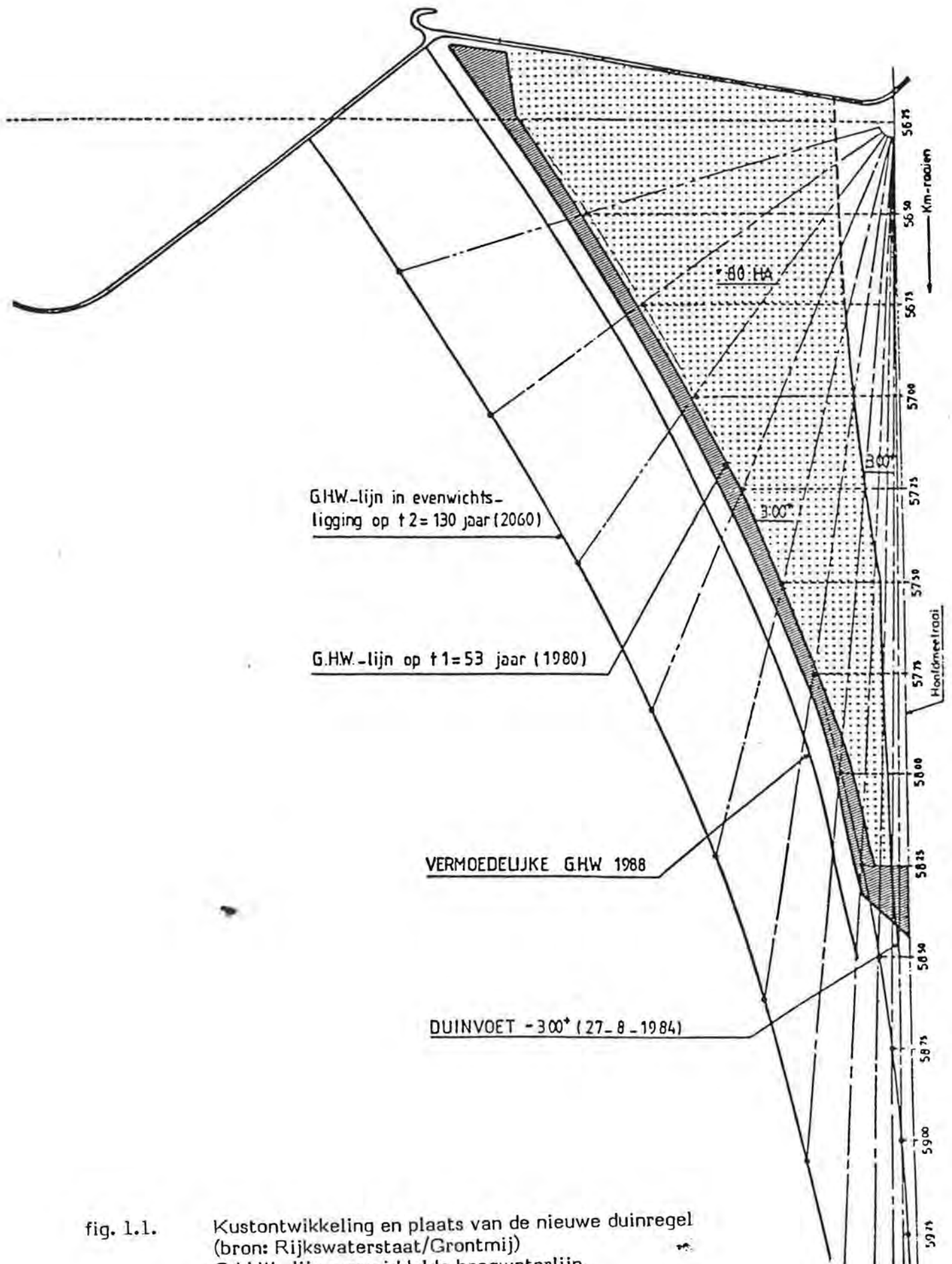

fig. 1.1.

Kustontwikkeling en plaats van de nieuwe duinregel
(bron: Rijkswaterstaat/Grontmij)
G.H.W.-lijn = gemiddelde hoogwaterlijn.

toegevoerd, worden de zwinen en geulen geleidelijk opgevuld en de bank hoger. Er ontstaat een min of meer aaneengesloten strandrug die de strandvlakte bij vloed tegen overstroming beschermt zodat deze alleen nog bij zeer hoge waterstanden onderloopt. Wanneer het op de strandrug aangevoerde zand opdroogt kan het evenals het (droge) zand op de strandvlakte door de wind verplaatst worden. Door de verstuiwing kunnen grillige duintjes ontstaan, vooral daar waar het in een vloedmerk verzamelde afval enige beschutting geeft. Deze duinvormen hebben echter een tijdelijk karakter. Ze kunnen zich, afhankelijk van de wind, snel over het strand verplaatsen en ook weer verdwijnen. Een meer permanent karakter krijgen de duintjes eerst wanneer planten het zand vasthouden en voor windluwte zorgen.

Plantengroei op het strand zelf is schaars. De planten die zich hier vestigen, moeten niet alleen een hoge tolerantie tegen zout water hebben, maar ook voldoende voedingsstoffen vinden. Een plaats die aan die laatste voorwaarde voldoet, is het zgn. vloedmerk, een door afval gemarkeerde lijn op het strand, waar zich niet alleen het bij vloed aangevoerde afvalmateriaal ophoopt, maar ook meer natuurlijke aanspoelsels als dode schelpen, kokerwormen, wier e.d. Hierdoor vindt er op die plaatsen een zekere ophoping van organisch materiaal op het zand plaats, waardoor water vastgehouden kan worden en de plek vochtig blijft (Adriani e.a., 1980).

Deze plaatsen vormen, zeker als ze overstoven worden, de groeiplaats van Zeeraket. Een soort die zowel tegen overstroming door zeewater als overstuiving kan, is het Biestarwegras. Deze soort speelt een belangrijke rol bij de vorming van primaire duintjes, omdat tussen de bladeren zand wordt opgevangen en vastgelegd, waardoor de duintjes in de hoogte kunnen groeien (tot 30 cm per jaar). Wanneer een duintje op deze wijze voldoende groot is geworden om niet meer overspoeld te worden bij spring- of stormvloed en zoet regenwater vast te houden, neemt Helm de duinvormende taak van het Biestarwegras over.

Op de strandvlakte is dit goed waar te nemen. De kleinere primaire duintjes zijn vrijwel uitsluitend begroeid met Biestarwegras of Zeeraket. Op de hogere en grotere duintjes (langs de Zuidpier en de duinvoet) is ook Helm te vinden.

De belangrijkste punten waar op deze wijze primaire duinvorming optreedt is het gebied langs de Zuidpier en langs de duinvoet tussen paal 59 en het IJmuiderslag. Ook ten noorden van het IJmuiderslag vindt opstuiving langs de duinvoet plaats. De aangroei van de duinvoet wordt hier echter periodiek vergraven en geëgaliseerd ten behoeve van de plaatsing van strandhuisjes. Ook wat verder naar het westen, ongeveer op de lijn tussen IJmuiderslag en de knik in de pier, zijn aanzetten tot duinvorming aanwezig.

De duintjes langs de pier die inmiddels een hoogte van enige meters bereikt hebben, lopen niet helemaal tot aan de pier, maar zijn daarvan gescheiden door een relatief lage, schelprijke strook zand. Hierlangs stroomt het water dat bij noordwester storm over de Zuidpier slaat af naar zee.

Op het deel van de Strandvlakte voor de zomerhuisjes doet zich nauwelijks enige duinvorming voor. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat overstroming van dit deel van de strandvlakte alleen nog bij hoge stormvloed plaats vindt. De vorming van een vloedmerk vindt of plaats waar zich de strandrug ontwikkelt of, bij stormvloed, aan de duinvoet. De condities voor de vestiging van de genoemde pionierssoorten ontbreken daardoor in het gebied tussen de strandrug en de duinvoet. In het tussengelegen gebied is er

strandvlakte

primaire duinvorming

eerder sprake van dat het strand geleidelijk uitstuift in de richting van het grondwater. Door de nabijheid van het grondwater en de veelvuldige betreding is er een harde plaat ontstaan, waar het zand dat vanaf de strandrug komt aanwaaien geen vat meer op heeft. In de winter treedt hier zoet grondwater uit de duinen, dat zich als een waterfilm over het strand legt. Hierdoor treedt zuurstoftekort op, wat weer tot gevolg heeft dat het strand een zwarte kleur krijgt. Dit is te wijten aan de vorming van ijzersulfide, dat ontstaat door een reactie tussen (met het zeewater aangevoerd) zwavel en in de bodem aanwezig ijzer. Voor het strandgebruik is dit onaangenaam omdat het een rotte eierenlucht veroorzaakt.

Wanneer strand af en toe toch overstroomt, heeft het water vaak een geringe stroomsnelheid, waardoor ook slibdeeltjes kunnen bezinken. Hierdoor heeft het strand, in vergelijking met andere kustgedeelten, een relatief hoog slibgehalte, waardoor het plaatselijk enigszins een wadachtig karakter krijgt. Dit is onder andere in de hoek bij de knik in de Zuidpier het geval.

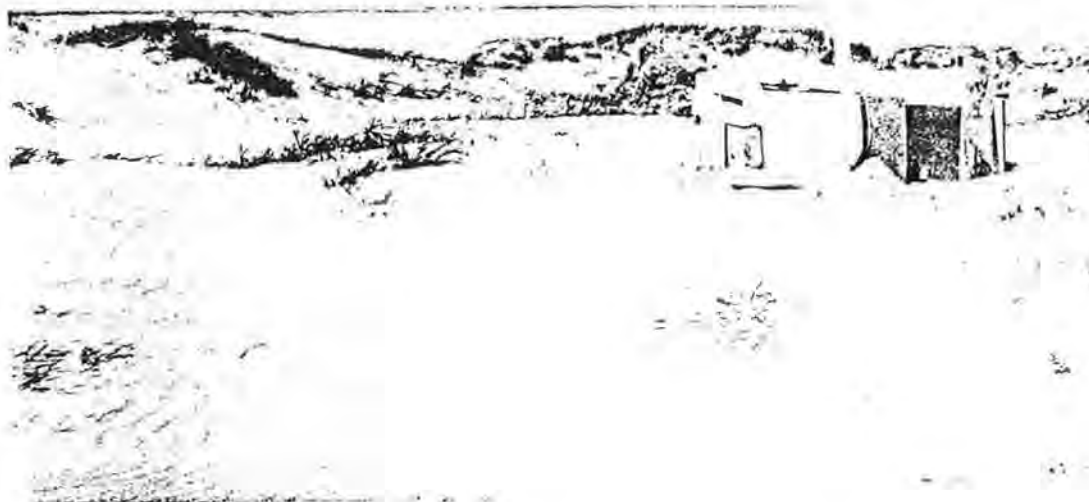
Wanneer de ontwikkelingen, die zich nu voordoen, de kans krijgen ook in de toekomst door te gaan, dan is het te verwachten dat de vorming van primaire duintjes verder zal gaan; met de mogelijkheid, dat zich tussen het IJmuiderslag en de knik in de pier een nieuwe duinenrij ontwikkelt.

Met de groei van de duintjes langs de pier is daar ook het aantal soorten planten toegenomen. De begroeiing krijgt geleidelijk steeds meer het karakter van de oude zeereep. Naast de meer algemene soorten als het reeds genoemde Biestarwegras, Helm en Zeeraket en soorten als Zeewinde, Zeeakkermerkdistel, Loogkruid, Strandmelde, Bijvoet, Klein Kruiskruid, Muurzandkool, Zandhaver, Koolzaad en Zeepostelein, komen er zeldzamere soorten voor als Zeewolfsmelk, Zeealsem en Blauwe Zeedistel. Het voorkomen van Schorrekruid wijst op een (plaatselijk) relatief hoog slibgehalte. Op een enkele plaats vestigt zich ook al Duindoorn. Opvallend is ook de aanwezigheid van een kleine vorm van de Zonnebloem.

1.2.2. De duinen

In de zeereep wordt de begroeiing gedomineerd door Helm. Opvallend is dat er uit de provinciale milieukartering een duidelijk verschil in soortensamenstelling tevoorschijn komt tussen de zeereep ten noorden van het IJmuiderslag en de zeereep ten zuiden daarvan. Dit verschijnsel is eerder, nog voor de aanleg van het IJmuiderslag, ook al geconstateerd door Doing (Doing, 1974). Het zuidelijk deel is duidelijk rijker dan het noordelijke. Voor een deel is dit te verklaren doordat soorten uit de primaire duintjes aan de duinvoet zoals Biestarwegras, Zeeraket, Loogkruid e.a., in het noordelijke deel ontbreken. Daarnaast speelt ook de intensievere menselijke beïnvloeding van het noordelijke deel een rol. Dit komt niet alleen tot uiting in het ontbreken van een aantal soorten, maar ook in de aanwezigheid van enkele, aan stikstofrijkere omstandigheden gebonden soorten, zoals de Blauwe zeedistel, Zeewinde en Wilde peen. Tevens zijn in de noordelijke zeereep, als gevolg van de uitbreiding van de strandvlakte enkele soorten aan te treffen die elders vrijwel alleen in het achter de zeereep gelegen duingebied te vinden zijn.

Het zuidelijke deel van de Zeereep is door Doing (1974) gekarakteriseerd als het landschap van Helm en Dauwbraam (het zgn. Ar-landschap). Het noordelijke deel wijkt hiervan af; de Dauwbraam komt er relatief minder voor, terwijl een soort als Blauwe zeedistel naar verhouding meer voorkomt. Door de betreding (o.a. vanuit de zomerhuisjes) is de oppervlakte open stuifplekken groter, wat bijvoorbeeld tot uiting komt in het frekwenter voorkomen van Zandzegge. Dit deel is gekarakteriseerd als het Helm-Blauwe zeedistel landschap (het zgn. As-landschap).

duintjes langs de Zuidpier

Aan de binnenzijde van de zeereep vinden we, in de windschaduw van de eerste rij duinen, een smalle strook met struweel. In het zuidelijk deel is dit een vrijwel aaneengesloten strook waarin Vlier sterk overheerst met daarnaast Duindoorn, Liguster en Meidoorn. In het noordelijke deel waar de betreding intensiever is zijn de struwelen meer versnipperd en ook anders van samenstelling, mede door de aanplant van kultuurplanten zoals Tamarisk, Sneeuwbes en Smalbladige Olijfwilg. Achter deze struweelzone vinden we in het zuidelijk deel een zone met een lage ruige vegetatie, waarin Dauwbraam overheerst en zich in de valleien plaatselijk ook veel Liguster ontwikkelt. In het noordelijk deel vinden we een begroeiing waarin naast Dauwbraam ook betrekkelijk veel lage grazige vegetaties voorkomen, met name op de vlakkere delen van de valleien. Omdat in dit deel naar verhouding weinig struweel voorkomt, maakt het een vrij open indruk. Vooral het deel ten noorden van de Heerenduinweg is intensief betreden, waardoor er relatief veel open stuifplekken voorkomen. Dit ondersteunt het open karakter van het terrein. Aan de noordkant van dit gebied zijn elementen van het zgn. zeedorpen-landschap te vinden. Onder invloed van langdurig menselijk gebruik zijn hier kenmerkende vegetatietypen ontstaan. Blijkens de verrichte inventarisaties (zowel van de provincie, als ten behoeve van het beheersplan van de gemeente) komen soorten als Wondklaver en Kegel- en Geoorde silene hier nog steeds voor. Meer naar het zuiden, in Duin en Kruidberg, is het duingebied minder open. Met name op de hellingen overheersen hier struwelen van Duindoorn en Vlier.

De valleien in de gebieden achter de zeereep hadden van oorsprong een vochtig karakter. Als gevolg van de wateronttrekking ten behoeve van de drinkwatervoorziening heeft er echter een verdroging plaatsgevonden, die ook zijn weerslag op de plantengroei heeft gehad. De soorten die gebonden zijn aan natuurlijke, min of meer voedselarme vochtplekken zijn vrijwel geheel verdwenen en hebben plaats gemaakt voor hetzij soorten van storingssituaties, hetzij soorten van droge standplaatsen.

Op grond van het voornemen de grondwateronttrekking te verminderen wordt verwacht dat in de noordwestelijke valleien van de Kennemerduinen en de westelijke valleien, achter de zeereep, in Duin en Kruidberg de grondwaterstand weer zal stijgen en de valleien weer een deel van het jaar onder water zullen komen te staan.

1.3. Planvoornemens

Het plan voorziet in de aanleg van een nieuwe duinregel van NAP+ 7.40 m om de strandvlakte tegen hoge waterstanden te beschermen. Voor deze duinrichel zal zich door aanzanding een nieuw strand ontwikkelen dat uiteindelijk ca. 300 m breed zal zijn. Voor de inrichting van de door de nieuwe duinregel van de zee afgesnoerde strandvlakte wordt uitgegaan van een zoneringsprincipe: een intensieve, kunstmatige inrichting in het noorden en een ekstensieve inrichting met natuurlijke ontwikkelingen in het zuiden (fig. 1.2.). Binnen deze zonering zullen verschillende soorten van toeristische voorzieningen, zowel voor verblijfs- als voor dagrecreatie een plaats krijgen.

- Voor verblijfsrecreatie:
  - a. een maritieme jachthaven;
  - b. een hotel, appartementen en/of vakantiebungalows;
  - c. een kampeerterrein.

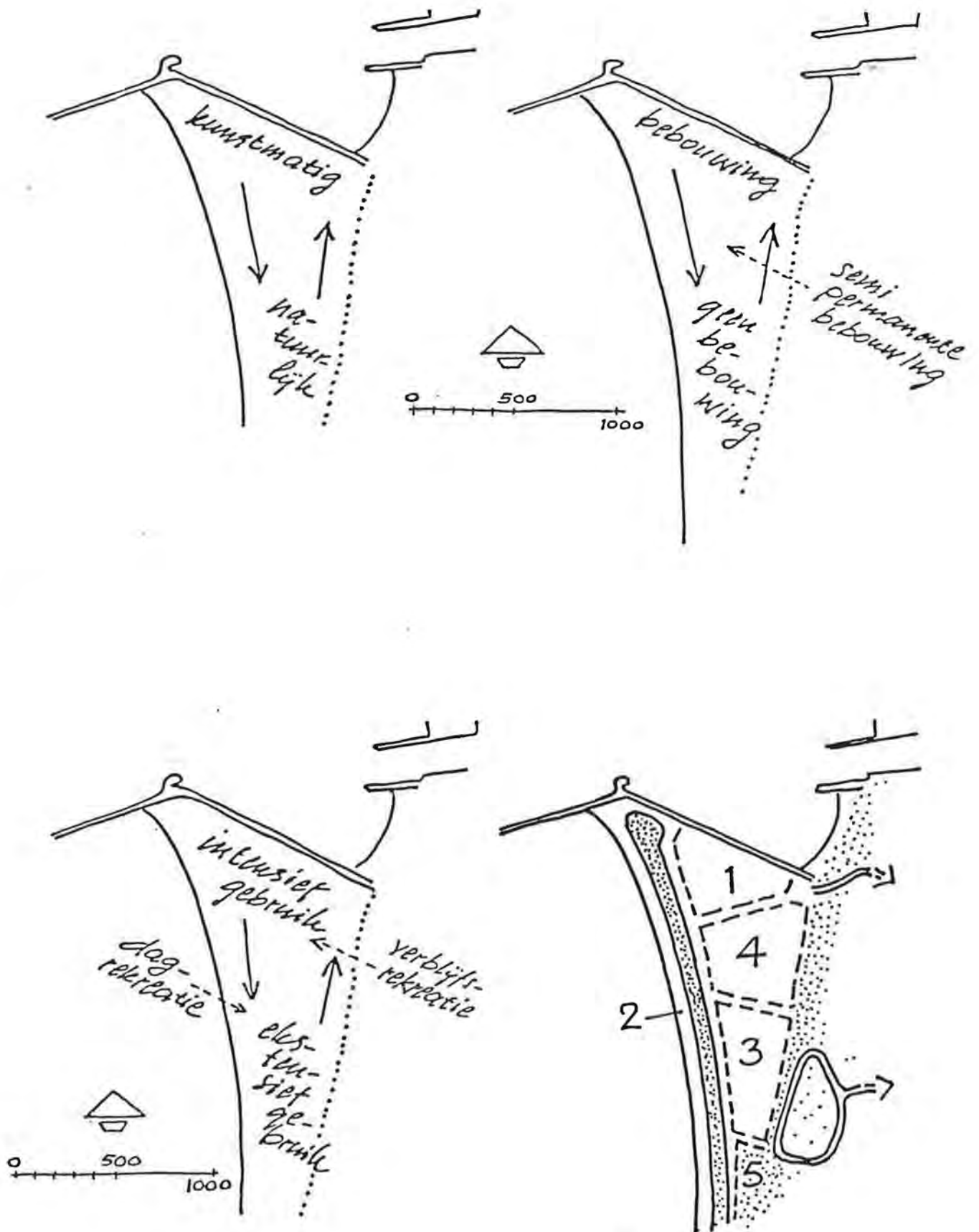

fig. 1.2.

Zoneringsprincipe toeristisch-recreatieve voorzieningen

1. zeejachthaven, 2. strand, 3 binnen en dagrecreatie, 4 centrumvoorzieningen en verblifsrecreatie, 5 natuurgebied.

- Voor dagrecreatie:
  - d. uitbreiding van de bruikbaarheid van het zeestrand;
  - e. een binnenmeer. *)

Voor zover civiel-technische en bouwkundige elementen nodig zijn zullen deze in het noorden aansluiten op kunstmatige elementen als de Zuidpier en zal het zuidelijk deel van de strandvlakte van deze activiteiten vrij worden gehouden.

Om het gebied van de strandvlakte goed te laten functioneren zullen centrale voorzieningen nodig zijn zoals winkels en horecagelegenheden. Deze kunnen in het tussengebied worden gehuisvest.

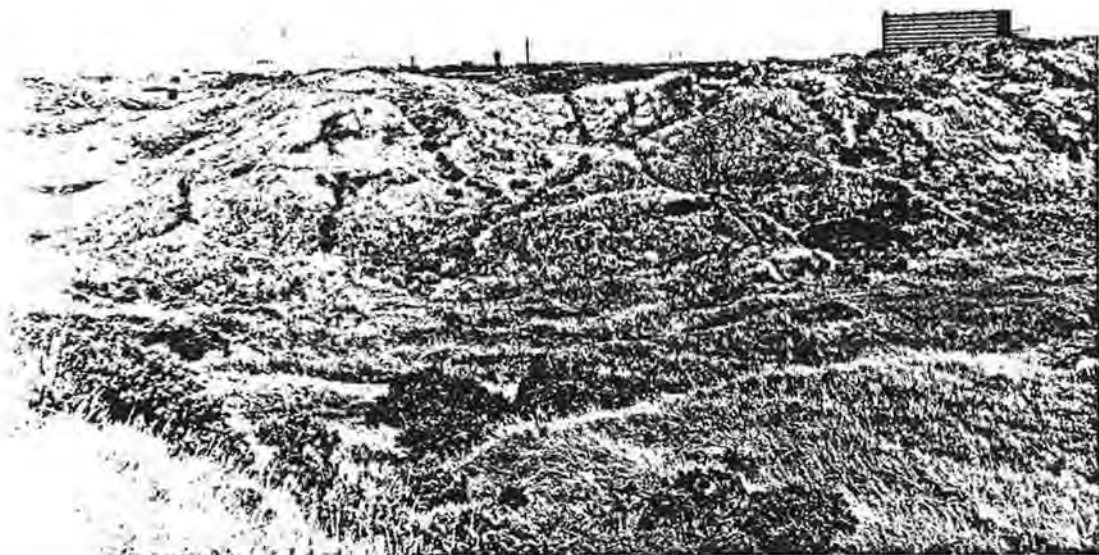
Op basis van de zonering zullen de genoemde toeristische elementen overeenkomstig figuur 1.2. worden gegroepeerd:

1. de jachthaven in het noorden;
2. het (nieuwe) strand in het westen;
3. het binnenmeer in het zuiden;
4. een gebied voor centrumvoorzieningen en verblijfsrecreatie in het midden;
5. een natuurgebied ten zuiden van het binnenmeer.

Uitgaande van deze indeling kan nog een derde variant van de zonering worden onderscheiden: in het noorden ligt de nadruk op verblijfsrecreatie en in het zuiden op dagrecreatie. Voor de door de gemeente gehanteerde uitgangspunten en het programma van eisen wordt verwezen naar de bijlage.

*) Er is ook gedacht aan een model met een lagune of slufter. Een onderzoek van het Waterloopkundig laboratorium heeft echter uitgewezen dat dit niet tot de mogelijkheden behoort.

duinen ten noorden van de Heerenduinweg

duinen met struweel ten zuiden van de Heerenduinweg

2. METHODE VAN INVENTARISATIE

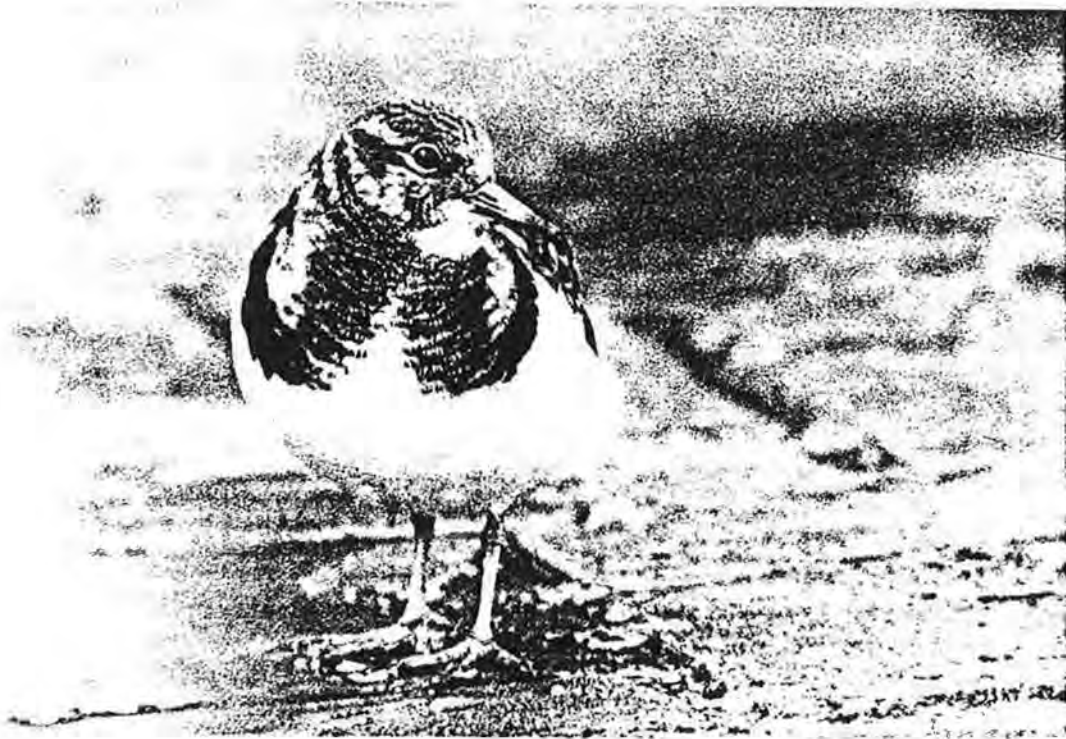
De vogels van de strandvlakte ten zuiden van de Zuidpier te IJmuiden zijn onder te verdelen in zee-, kust- en landvogels. In deze groepen kunnen de volgende vogelfamilies en -soorten worden gerangschikt:

Zeevogels	:	zeeduikers, futen, pijlstormvogels, Jan van Gent, Kuifaalscholver, deel ganzen en (duik)eenden, Rosse Franjepoot, enkele meeuwen en sterns, alkachtigen.
Kustvogels	:	Aalscholver, reigers, deel ganzen en (grondel- en duik)eenden, steltlopers, meeuwen.
Landvogels	:	deel ganzen, roofvogels, duiven, Koekoek, uilen, Gierzwaluw, IJsvogel, Hop, spechten, zangvogels.

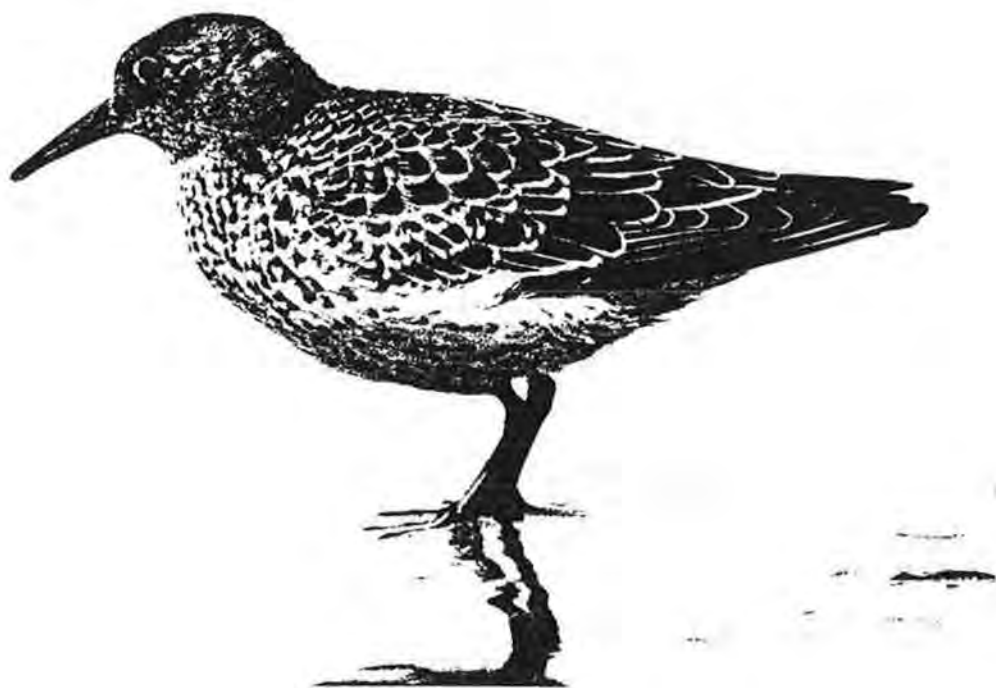
Het voorkomen van deze vogels als trekvogel, stormgast, overwinteraar, toevallige gast of broedvogel wordt besproken, alsmede de vogeltrek en lokale vogelverplaatsingen te IJmuiden. Een aantal zee- en kustvogels dat regelmatig op de strandvlakte verblijft, zoekt voedsel op de pier of in de haven en vice versa. Mede vanwege deze samenhang is voor zee- en kustvogels niet alleen het voorkomen op de strandvlakte, maar ook dat op of langs de pier en in de haven onderzocht. Tevens wordt aandacht besteed aan het voorkomen van zee- en landzoogdieren op de strandvlakte.

Het belang van de strandvlakte zowel voor vogels als voor natuurrecreatie van vogelkijkers wordt behandeld. De verwachte gevolgen van de ontwikkeling van het strandplan worden aangegeven en aanbevelingen worden gedaan voor maatregelen om nadelige gevolgen voor de vogelstand van strandvlakte en aangrenzend duingebied te verminderen. Met name wordt ingegaan op de eventuele inrichting van een deel van het binnenmeer als natuurgebied.

Voor de inventarisatie werd gebruik gemaakt van notities die gedurende 324 bezoeken aan het gebied door A.B. van den Berg in 1971-86 werden gemaakt (zie van den Berg 1975; figuur 2). Als aanvulling dienden gegevens uit de vogellogboeken 1979-86 in Paviljoen Zuidpier te IJmuiden en de rubriek Veldwaarnemingen in De Fitis 6-22, 1970-86. Tevens werd geraadpleegd Derks en Eigenhuis (1973), Rozendaal (1974), Cottaar en van Huijssteeden (1980) en Camphuysen en van Dijk (1983). Zeldzame soorten waarvan de waarnemingen worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna CDNA van de Nederlandse Ornithologische Unie (zie Appendix 1 in Blankert en CDNA 1980) zijn in de lijsten opgenomen mits de gevallen door de CDNA werden aanvaard. Voor meer informatie over een aantal van deze bijzondere gevallen zie Rozendaal (1979), Geskus en Holstein (1981), van den Berg en de Roever (1982), Maas en Maassen (1982), van den Berg (1983 a) en Moerbeek (1984). De volgorde en naamgevingen van vogels volgen Voous (1977) en Becuwe en Oreel (1981).

Kanoetstrandloper

Paarse Strandloper

3. RESULTATEN

Soorten die algemeen zijn of regelmatig voorkomen op de strandvlakte staan vermeld in tabel 4.

3.1. Zeevogels

De bij IJmuiden vastgestelde zeevogels behoren tot soorten die:

- van Atlantische oorsprong zijn en min of meer toevallig op de Noordzeekust komen (o.a. IJsduiker, Grote- en Grauwe Pijlstormvogel, Vorkstaartmeeuw);
- het Noordzeegebied als tijdelijke verblijfplaats hebben als broed-, overwinterings- of trekgebied (o.a. Parelduiker, Noordse Pijlstormvogel, Zwarte Zeeëend, Rosse Franjepoot, Kleine Jager, Noordse Stern);
- het gehele jaar in het Noordzeegebied verblijven (o.a. Noordse Stormvogel, Kuifaalscholver, Zeekoet, Alk).

Slechts een klein aantal van de zeevogelsoorten komt regelmatig op de strandvlakte (zie tabel 1 en 4). Van de algemeen of regelmatig op het strand verblijvende meeuwen is alleen de Drieteenmeeuw een echte zeevogel waarvan vooral bij harde aanlandige wind zich ca. 100 exemplaren op de strandvlakte bevinden. Onder deze omstandigheden verblijven ook regelmatig een of twee jagers op het strand (zie Mulder 1984). Hoewel Grote Stern, Visdief en Dwergstern van april tot september in soms grote groepen van 50-200 exemplaren (in verhouding van 10:100:1) op de rustige delen van het strand langs de vloedlijn staan, worden daar weinig Noordse Sterns tussen gezien mede vanwege determinatieproblemen (van Daalen 1973, Munsterman 1978). Van de alkachtigen zoeken vooral zieke Zeekoeten regelmatig beschutting op het strand.

3.2. Kustvogels

De kustvogels die algemeen of regelmatig op de strandvlakte verblijven, zijn (zie tabel 1 en 4):

- steltlopers (Hayman et al. 1986)
- meeuwen (Grant 1982)
- overige kustvogels

3.2.1. Steltlopers

De Scholekster is de enige steltloper die het gehele jaar op het strand aanwezig is (10-100 exemplaren). De andere soorten zijn afwezig gedurende een bepaalde periode van het jaar.

3.2.1.1. Zomer

In sommige jaren doen de kleinere pleviersoorten, Kleine-, Bontbek- en Strandplevier, pogingen in zeer klein aantal (een of twee paar) te overwinteren.

3.2.1.2. Winter

Typische overwintelaars zijn Zilverplevier (enkele exemplaren), Kanoetstrandloper (10-50), Drieteenstrandloper (250-500), Bonte Strandloper (10-75), Rosse Grutto (enkele), Tureluur (enkele) en Steenloper (10-100). De Paarse Strandloper (30-75) die op de basaltblokken van de Zuidpier overwintert (augustus tot mei) komt weinig op het zand.

Tabel 1. Het voorkomen van zee- en kustvogelsoorten in IJmuiden.

	lokaties				maanden											
	strand	op pier	langs pier	havens	j	f	m	a	m	j	j	a	s	o	n	d
zeeduikers																
Roodkeelduiker			A	B												
Parelduiker			B	B												
IJsduiker Z			C	C												
Geelsnavelduiker Z			C													
fuutachtigen																
Dodaars			C	A												
Fuut			A	A												
Roodhalsfuut			B	B												
Kuifduiker			B	B												
Geoorde Fuut			B	B												
stormvogelachtigen *																
Noordse Stormvogel			B													
Grote Pijlstormvogel Z			C													
Grauwe Pijstormvogel			C													
Noordse Pijlstormvogel			C													
Stormvogeltje Z			C													
Vaal Stormvogeltje			C													
pelikaanachtigen																
Jan van Gent			A	C												
Aalscholver		C	A	A												
Kuifaalscholver		C	B	C												
reigerachtigen																
Blauwe Reiger	B	B	A	A												
Lepelaar *	C															
eendachtigen																
Knobbelzwaan			C	A												
Rotgans	C	B	A	B												
Nijlgans	B		B	A												
Bergeend	B	B	B	A												
Smient			C	B												
Krakeend			B	A												
Wintertaling			B	A												
Wilde eend	B		A	A												
Pijlstaart			C	C												
Zomertaling	C		C	C												
Slobeend			C	B												
Krooneend			C	C												
Tafeleend			B	A												
Witoogeend			C													
Kuifeend			A	A												
Toppereend			A	B												
Eider		B	A	A												
Koningseider Z			C													

---

	lokaties				maanden											
	strand	op pier	langs pier	havens	j	f	m	a	m	j	j	a	s	o	n	d
meeuwen en sterns																
Zwartkopmeeuw	C	C			.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Dwergmeeuw	A	C	B	B	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Vorkstaartmeeuw *			C									.....	.....	.....	.....	.....
Kleine Kokmeeuw Z	C		C									.....	.....	.....	.....	.....
Kokmeeuw	A	A	A	A	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Stormmeeuw	A	A	A	A	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Kleine Mantelmeeuw	A	A	A	A	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Geelpootmeeuw Z	C											.....	.....	.....	.....	.....
Zilvermeeuw	A	A	A	A	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Kleine Burgemeester Z			C	C	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Grote Burgemeester	B		C	B	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Grote Mantelmeeuw	A	A	A	A	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Drieteenmeeuw	A	A	A	A	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Lachstern Z			C									.....	.....	.....	.....	.....
Reuzenstern *	C											.....	.....	.....	.....	.....
Grote Stern	A		A	C	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Dougalls Stern Z	C											.....	.....	.....	.....	.....
Visdief	A		A	A	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Noordse Stern	B		B		.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Dwergstern	B		B		.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Zwarte Stern	C		B	C	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Witvleugelstern Z			C									.....	.....	.....	.....	.....
alkachtigen																
Zeekoet	B	B	A	A	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Alk	C	C	B	C	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Zwarte Zeekoet Z			C									.....	.....	.....	.....	.....
Kleine Alk	C	C	C	C	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
Papegaaiduiker			C		.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

Legenda

- strand - strandvlakte ten zuiden van de Zuidpier
 op pier - op de (kunstmatige) rotspartijen die de Zuidpier (vormen)
 langs pier - zwemmend of vliegend in de nabijheid van de Zuidpier
 havens - het havengebied oostelijk tot de sluizen

- A : altijd aanwezig gedurende tenminste één seizoen per jaar.
 B : regelmatig aanwezig gedurende tenminste één seizoen per jaar.
 C : hooguit enkele keren per jaar één of meerdere exemplaren aanwezig.

— de ononderbroken lijn geeft aan dat de betreffende soort in de aangegeven maand regelmatig voorkomt.

..... de onderbroken lijn geeft aan dat de betreffende soort in de aangegeven maand (relatief) zeldzaam is of slechts gedurende een deel van die maand regelmatig voorkomt.

Z : zeer zeldzame soorten waarvan de gevallen aanvaard werden door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna.

* : soorten waarvan de exemplaren gewoonlijk slechts enkele uren pleisteren tijdens storm, bij een plotselinge koude-inval of gedurende de trektijd.

3.2.1.3. Voor- en najaar

Een groter aantal soorten is in april-mei en juli-november gedurende de trektijd te zien (zie tabel 1). Deze trekvogels blijven langere of kortere tijd, soms slechts enkele uren gedurende de ochtend of avond.

3.2.1.4. Verblijfplaats

Steltlopers rusten of zoeken voedsel nabij het water, tussen vloedlijn en branding of langs geulen. Wanneer bij storm de strandvlakte onder water is komen te staan, zijn steltlopers over het gehele gebied aan te treffen.

De Drieteenstrandloper slaapt 's winters in dichte groepen op de strandvlakte in afwachting van gunstig tij. Soms staan zij gemengd met Bonte Strandloper en andere soorten. De slaapplekken kunnen zich op de gehele strandvlakte bevinden.

3.2.2. Meeuwen

3.2.2.1. Voorkomen

Het gehele jaar zijn Kok-, Storm- en Zilvermeeuw en Grote Mantelmeeuw in wisselende aantallen van enkele tientallen tot duizenden op het strand aanwezig. In het zomerhalfjaar, vooral in oktober, kunnen tevens honderden Kleine Mantelmeeuwen op de strandvlakte verblijven.

Het aantal Dwergmeeuwen dat op de strandvlakte pleistert, is meestal klein (1-10). Deze soort komt talrijk als trekvogel boven zee voor en wordt met name in april en augustus-september op de strandvlakte waargenomen. Ook in het winterhalfjaar worden bij aanlandige wind soms veel exemplaren langs de kustlijn gezien.

In najaar en winter bevinden zich regelmatig een of twee Zwartkopmeeuwen en Grote Burgemeesters op het strand.

3.2.2.2. Slaapplekken

De strandvlakte vervult in najaar en winter een rol als slaapplek voor duizenden meeuwen waarvan een aantal van grote afstand uit het binnenland (Amsterdam, Haarlem, Zandvoort) arriveert. De slaaptrek is lastig te bestuderen omdat deze - deels over terreinen met beperkte toegankelijkheid - in de avond plaatsvindt en in intensiteit verandert door weersinvloeden of voedselaanbod. Op bepaalde dagen met veel aanspoeling van voedsel blijven grote aantallen meeuwen gedurende de gehele dag in de vloedlijn of boven de pieren foerageren.

3.2.3. Overige kustvogels

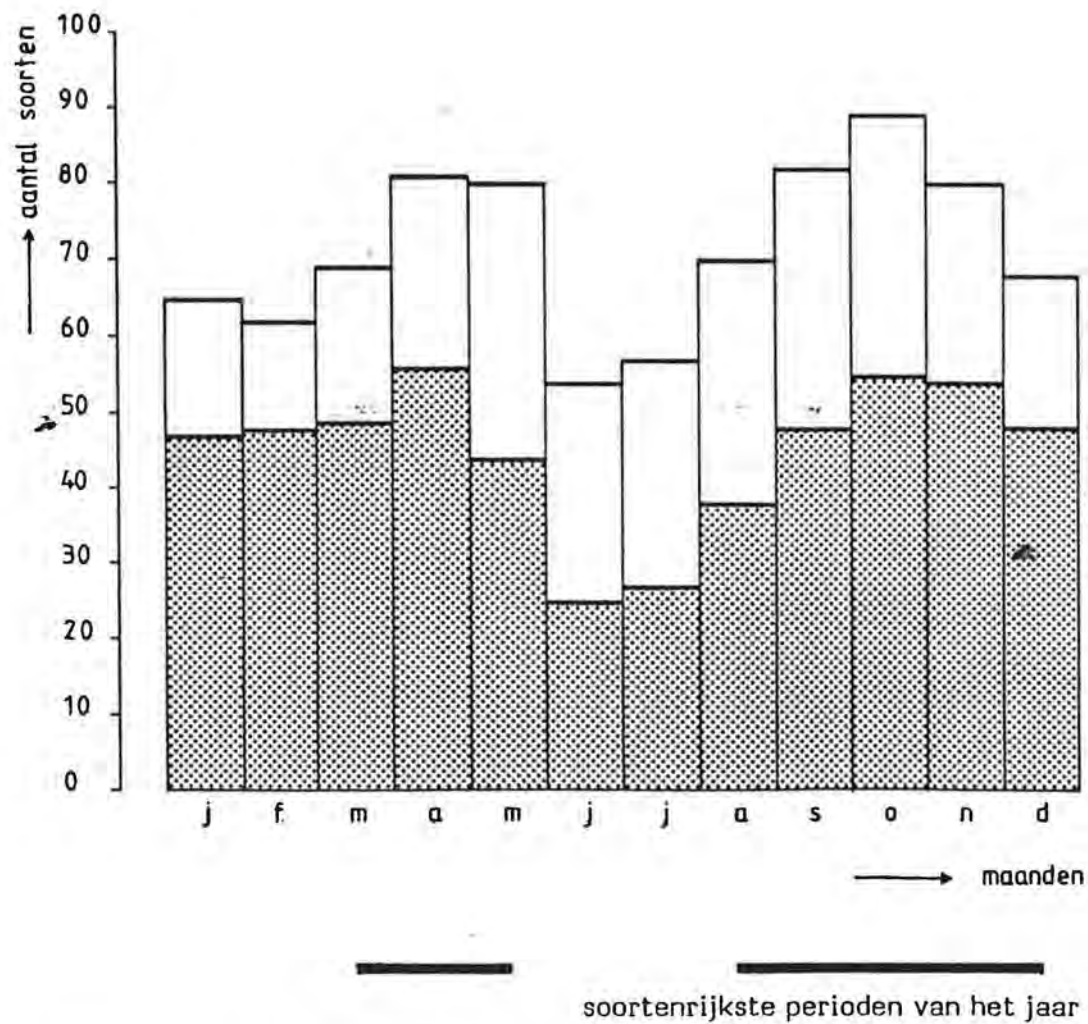
Het voorkomen van Aalscholvers, Blauwe Reiger, Rotgans, grondel- en duikeenden en andere kustvogelsoorten op de strandvlakte is incidenteel van karakter. Voor deze soorten fungeert de strandvlakte voornamelijk als rustplaats.

3.3. Aantal zee- en kustvogelsoorten per maand

Met behulp van de maandlijst van tabel 1 is het aantal zee- en kustvogelsoorten per maand voor IJmuiden vastgesteld (figuur 1). De soortenrijkste perioden van het jaar vallen in de trektijd van voor- en najaar, van half maart tot half mei en van half augustus tot half december. In juni en (het eerste deel van) juli is de verscheidenheid aan vogelsoorten het geringst. Het aantal soorten in de winter, december - half maart, is tamelijk konstant.

Figuur 3.1.

Aantal zee- en kustvogelsoorten in strand-, pier- en havengebied van IJmuiden per maand; aan de hand van tabel 1.

- : Aantal soorten dat in de aangegeven maand (relatief) zeldzaam is of slechts gedurende een deel van die maand voorkomt. (In veel gevallen betreft het trekvogels.)
- ▨ : Aantal soorten dat in de aangegeven maand regelmatig voorkomt.

3.4. Landvogels

Een tiental soorten zangvogels toont gedurende langere perioden een bepaalde binding met de strandvlakte (tabel 2).

De Kuifleeuwerik is gedurende het gehele jaar aanwezig nabij de pier. Samen met de Kuifleeuwerik verblijven Kauw, Spreeuw en Huismus voornamelijk rond de gebouwen aan de duinvoet. Kraaien foerageren solitair of in groepen tot 40 exemplaren op de oude vloedlijn.

De Graspieper en in sommige jaren Veldleeuwerik en Witte Kwikstaart zijn voornamelijk zomervogels die in het gebied van primaire duinvorming langs de pier vertoeven.

Strandleeuwerik, IJsgors en Sneeuwgorz zijn typische wintervogels van de strandvlakte. In de winter foerageren hier ook af en toe andere zangvogels zoals de in de zeeleep algemene Frater.

Oeverpiepers, die 's winters op de basaltblokken van de pier verblijven, komen in gering aantal op het noordelijk deel van de strandvlakte.

Overigens werden er op de Zuidpier en in de duintjes van de strandvlakte in de afgelopen 15 jaar nog bijna 100 landvogelsoorten waargenomen (tabel 3). Dit betrof in vrijwel alle gevallen min of meer toevallige gasten, overvliegende of voor korte tijd verblijvende vogels gedurende de trektijd. Ook zijn hierbij zwanen en ganzen gerangschikt die migrerend boven de kust werden vastgesteld.

3.5. Broedvogels

De Kleine Plevier heeft enkele jaren geprobeerd in het gebied van primaire duinvorming langs de pier te nestelen. In 1984 werd een nest met vier eieren gevonden dat vermoedelijk succesvol was. Bontbekplevier, Strandplevier en Dwergstern hebben in verschillende jaren broedgegedrag vertoont, maar een nest werd nooit gevonden. Kuifleeuwerik en Graspieper zijn jaarlijks broedvogels van de duintjes en er zijn tevens enkele meldingen van broedpogingen van Veldleeuwerik en Witte Kwikstaart.

3.6. Vogeltrek

Onder trekvogels worden verstaan vogels die vliegen tussen broed- en wintergebieden, of tussen voedsel-, rui- en rustgebieden. Bij zeevogels kan het tevens exemplaren betreffen die door harde wind of getij verplaatst zijn en korrektievluchten houden in een poging naar hun preferentiegebied (terug) te vliegen (Bourne 1982, Camphuysen en van Dijk 1983).

Trekvogels zijn onder te verdelen in de volgende groepen:

- a. Zeevogels
- b. Kustvogels
- c. Landvogels
  - 1) dagtrekkers - roofvogels, piepers, vinken, etc.
  - 2) nachttrekkers - rietzangers, grasmussen, etc.

Langs de gehele Nederlandse kust wordt de vogeltrek gestuwd waardoor de trekroutes langs de kust liggen.

Tabel 2. Landvogels die jaarlijks gedurende een periode van tenminste enkele weken op de strandvlakte van IJmuiden voorkomen.

	Voorkomend in:		broedvogel
	zomer	winter	
Kuifleeuwerik	+	+	+
Veldleeuwerik	+	+	<u>+</u>
Strandleeuwerik	<u>+</u>	<u>+</u>	-
Graspieper	+	<u>+</u>	+
Oeverpieper	<u>+</u>	+	-
Witte Kwikstaart	+	-	<u>+</u>
Kauw	+	+	-
Kraai	+	+	-
Spreeuw	+	+	-
Huismus	+	+	-
Frater	-	<u>+</u>	-
IJsgors	-	<u>+</u>	-
Sneeuwgor	-	+	-

- + : regelmatig voorkomend
+ : af en toe voorkomend
 - : niet voorkomend

Dit verschijnsel ontstaat omdat:

- a. zeevogels de zee prefereren en het land mijden waardoor zij parallel aan de kust tegen de wind in trachten te vliegen zodra zij land in zicht krijgen;
- b. kustvogels de grens van land en water prefereren en zoveel mogelijk de kustlijn trachten te volgen;
- c. landvogels land prefereren en de zee mijden waardoor zij over de duinvoet blijven vliegen zodra zij zee in zicht krijgen;
nachttrekkers geraken gemakkelijker boven zee verdwaald dan dagtrekkers.

Vogeltrek is in IJmuiden goed waar te nemen voor:

- a. zeevogels vanaf het laatste eind van de pier;
  - b. kustvogels vanaf het eerste deel van de pier, met name bij het hek;
  - c. landvogels vanaf de zeeduin.
- a. Hoewel de punt van de Zuidpier een goede post is om zeevogels waar te nemen, kan het betreden bij harde aanlandige wind gevaarlijk zijn door overslaande golven. Juist bij dergelijke omstandigheden zijn veel zeevogels te verwachten die door de wind naar de kust werden verdreven (Derks en Eigenhuis 1973, van den Berg 1975). Indien de wind niet te krachtig is, blijven deze vogels op geruime afstand van de kust ten westen van de pieren vliegen.
Wanneer de wind stormachtig is en lang aanhoudt, zal een aantal zeevogels beschutting zoeken op de strandvlakte, langs de pieren of in de havens (van den Berg 1986, van den Berg en Moerbeek 1986). In het voorjaar zijn veel minder zeevogels voor de kust te zien dan in het najaar, omdat de voorjaars trek in kortere tijd wordt volbracht en langs een andere, meer directe route verloopt (Camphuysen en van Dijk 1983).
  - b. De meeste kustvogels passeren in voor- en najaar de pier een km westelijk van de duinvoet (Rozendaal 1974, van den Berg 1975, Cottaar en van Huijssteeden 1980).
De voorjaars trek geschiedt in een aanzienlijk kortere periode (eind maart - begin mei) dan de najaars trek (juli - november). Jonge en oude vogels migreren in het najaar in verschillende perioden.
  - c. De trek van dagtrekkende landvogels wordt alleen gestuurd in het najaar wanneer de west- en zuidwaarts vliegende vogels de zeereep volgen (Bloem & Bloem-Margadant 1985). De indruk bestaat dat zij langs de zeereep ten westen van de Averijsaven via het forteiland en het semafoor over de duinvoet blijven vliegen (pers. obs.). In het voorjaar geschiedt de trek minder opvallend en meer over het binnenland.
Nachttrekkende landvogels trekken veelal solitair. De exemplaren die boven zee zijn geraakt vliegen gedurende de ochtend door om vaste bodem te vinden. Zo bevinden zich afhankelijk van de weersgesteldheid soms grote aantallen op boortorens, schepen en punten van havenhoofden (van IJzendoorn en van Rossum 1985, van den Berg en Moerbeek 1986).

Tabel 3. Landvogelsoorten die alleen overtrekken of korte tijd verblijven op de Zuidpier of de strandvlakte van IJmuiden (1970-1986).

	zomer	winter		zomer	winter
zwanen en ganzen					
Kleine Zwaan	-	+	Gele Kwikstaart	+	-
Wilde Zwaan	-	+	Grote Gele Kwikstaart	-	0
Rietgans	-	+	Winterkoning	0	0
Kleine Rietgans	-	+	Heggenus	+	+
Kolgans	-	+	Roodborst	+	+
Grauwe Gans	0	+	Nachtegaal	0	-
Canadese Gans	-	0	Blauwborst	0	-
Brandgans	-	+	Zwarte Roodstaart	+	+
roofvogels					
Wespendief	0	-	Gekraagde Roodstaart	+	-
Zwarte Wouw	0	-	Paapje	0	-
Rode Wouw	0	0	Roodborsttapuit	+	0
Bruine Kiekendief	0	0	Tapuit	+	-
Blauwe Kiekendief	0	0	Beflijster	0	0
Havik	0	0	Merel	+	+
Sperwer	+	+	Kramsvogel	0	+
Buizerd	0	+	Zanglijster	+	+
Ruigpootbuizerd	-	0	Koperwiek	0	+
Visarend	0	0	Grote Lijster	0	0
Torenvalk	+	+	Sprinkhaanrietzanger	0	-
Smelleken	-	0	Rietzanger	0	-
Boomvalk	+	-	Bosrietzanger	0	-
duiven					
Rotsduif	+	+	Kleine Karekiet	0	-
Holenduif	0	0	Spotvogel	0	-
Houtduif	+	+	Brilgrasmus	-	0
Turkse Tortel	+	+	Braamsluiper	+	-
Tortel	+	-	Grasmus	+	-
koekoeken					
Koekoek	0	-	Tuinfluiter	+	-
uilen					
Ransuil	+	+	Zwartkop	+	-
Velduil	0	+	Fluiter	0	-
gierzwaluwen					
Gierzwaluw	+	-	Tjiftjaf	+	+
ijsvogels					
IJsvogel	0	0	Fitis	+	0
hoppen					
Hop	0	-	Goudhaantje	+	+
spechten					
Draaihals	0	-	Vuurgoudhaantje	0	0
Groene Specht	-	0	Grauwe Vliegenvanger	+	-
Grote Bonte Specht	0	0	Kleine Vliegenvanger	0	0
zangvogels					
Oeverzwaluw	0	-	Bonte Vliegenvanger	+	-
Boerenzwaluw	+	-	Zwarte Mees	0	+
Huiszwaluw	+	-	Pimpelmees	+	+
Grote Pieper	0	-	Koolmees	+	+
Duinpieper	0	-	Boomkruiper	-	0
Boompieper	+	-	Klapekster	-	0
Waterpieper	-	0	Vlaamse Gaai	+	+
			Ekster	+	+
			Roek	0	0
			Ringmus	0	0
			Vink	+	+
			Keep	0	+
			Groenling	+	+
			Putter	+	+
			Sijs	+	+
			Kneu	+	+
			Barnsijs	+	+
			Appelvink	-	0
			Ortolaan	0	-
			Dwerggors	0	0
			Rietgors	+	+

Legenda

- +
 : regelmatig voorkomend
- 0
 : af en toe voorkomend
-
 : niet voorkomend

3.7. Lokale verplaatsingen

3.7.1. Pier

Wanneer bij storm golven over de pier slaan, verplaatsen Steenlopers en andere steltlopers zich naar de strandvlakte. Paarse Strandlopers proberen zo lang mogelijk op de kunstmatige rotspartijen van de pier te blijven.

3.7.2. Havens

Een groot aantal meeuwen dat 's winters op het strand rust, zoekt voedsel in het achterland. Vooral op doordeweekse dagen verblijven veel meeuwen bij lozingspijpen en bij de visafslag in de Vissershaven om visresten te eten. Bij langdurige westenwind worden tevens typische piervogels als Steenloper en Oeverpieper in de havens aangetroffen. Bij deze weersomstandigheden zijn soms grote aantallen zeevogelsoorten als Jan van Gent, jagers en Drieteenmeeuw in de haven vastgesteld.

3.8. Zoogdieren

3.8.1. Zeezoogdieren

De Gewone Zeehond is vrijwel iedere winter langs de Zuidpier vastgesteld. Diverse malen werd een ziek dier op de pier gevangen. De laatste maal was dat op 7 maart 1986.

De Grijze Zeehond is zeldzaam. Een bevestigd geval betrof een jong dier dat op 15 januari 1986 op het strand werd gevangen.

Waarnemingen van dolfinen en walvissen aan de Nederlandse kust betreffen meestal zieke dieren of strandingen. De laatste stranding van een dode Bruinvis te IJmuiden dateert van 13 december 1981. Een levende Witsnuitdolfijn werd op 15 januari 1986 bij de Zuidpier gefotografeerd.

3.8.2. Landzoogdieren

Regelmatig worden geurvlaggen en pootafdrukken van Vossen op het strand aangetroffen. Gedurende de winter zijn zij vermoedelijk op zoek naar gestrande zeevogels die door stookolie zijn aangetast (van den Berg 1986 in prep.).

Enkele malen werd een zwervende Egel waargenomen, eenmaal zelfs op de punt van de Zuidpier. Ook zijn er meldingen van een verdwaalde Wezel, Konijn of Haas op de strandvlakte.

Het voorkomen van de Bosmuis wordt waarschijnlijk geacht, gezien de verspreiding in de aangrenzende duinen.

3.9. Rekreatie van vogelkijkers

3.9.1. Periode

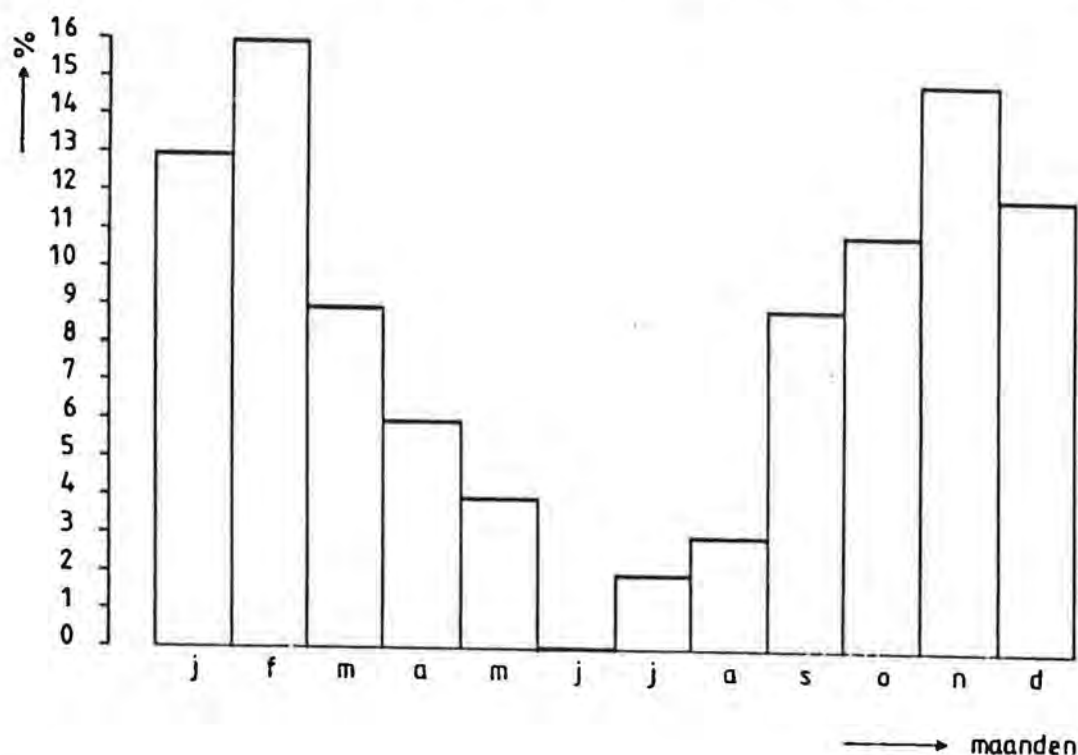
De bezoekfrequentie is vastgesteld door de ekskursies gedurende 1971-86 van A.B. van den Berg (figuur 2) en de ekskursie-aantekeningen gedurende 1984-85 in het vogellogboek van Paviljoen Zuidpier (figuur 3) per maand te rangschikken.

De meeste vogelkijkers blijken het gebied in de winter te bezoeken. Van half mei tot half augustus wordt het gebied door weinig vogelaars gevisiteerd. In juni en juli, gedurende het badseizoen, vindt minder dan 5% van de ekskursies plaats.

Figuur 3.2.

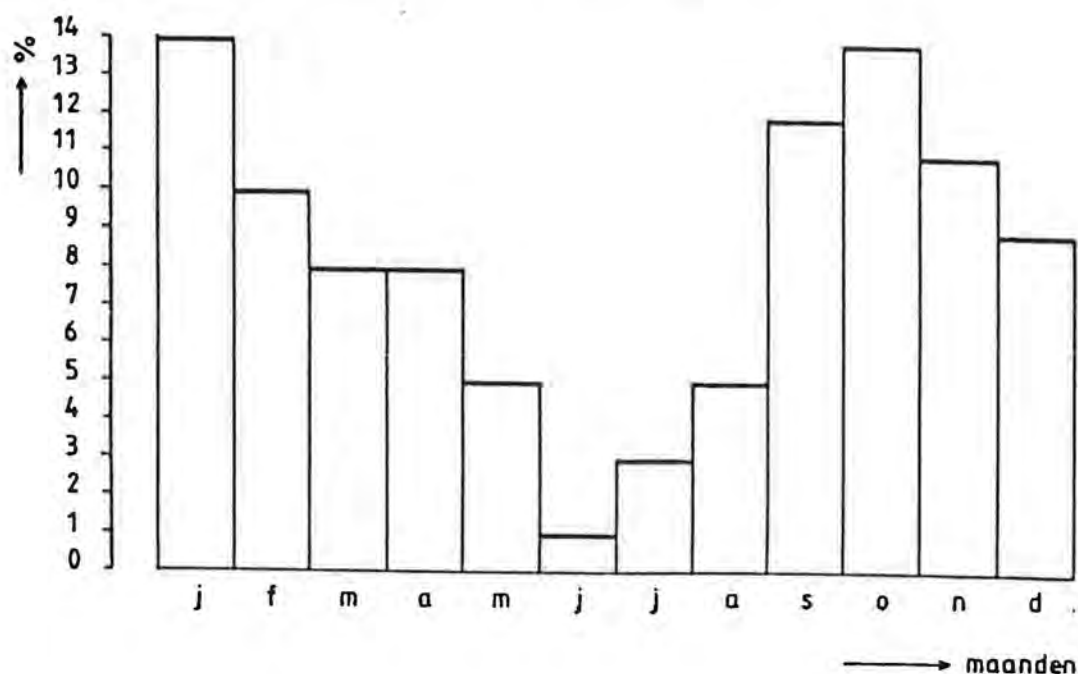
- 28 -

Aantal ornithologische ekskursies van A.B. v.d. Berg per maand naar strand-, pier- en havengebied van IJmuiden gedurende 1971-1986; in percentages (100% = 324).

Figuur 3.3.

Aantal ornithologische notities per maand gedurende 1984-1985 in het vogellogboek van Paviljoen Zuidpier; in percentages (100% = 442)

periode waarin de meeste belangstelling van vogelkijkers voor IJmuiden bestaat.

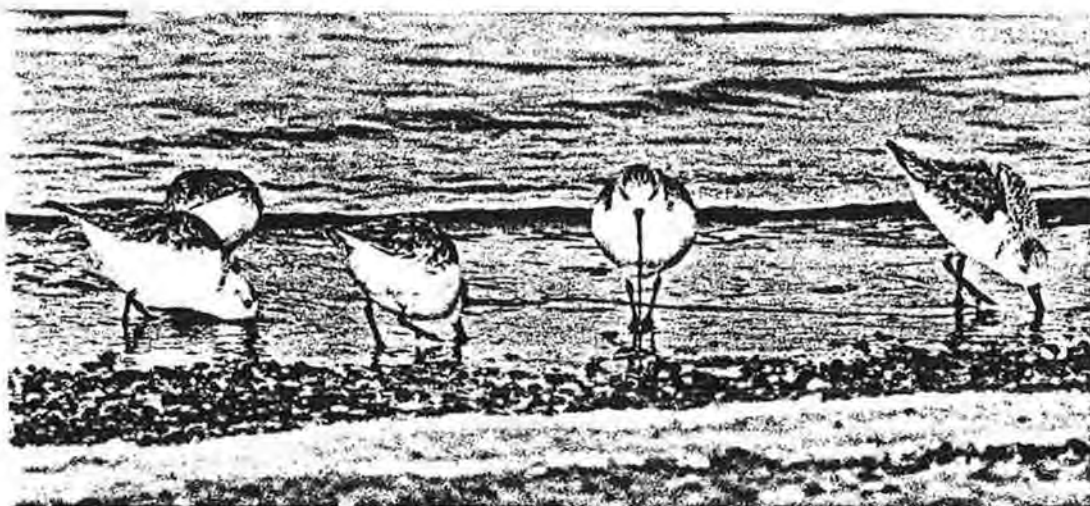

3.9.2. Aantal

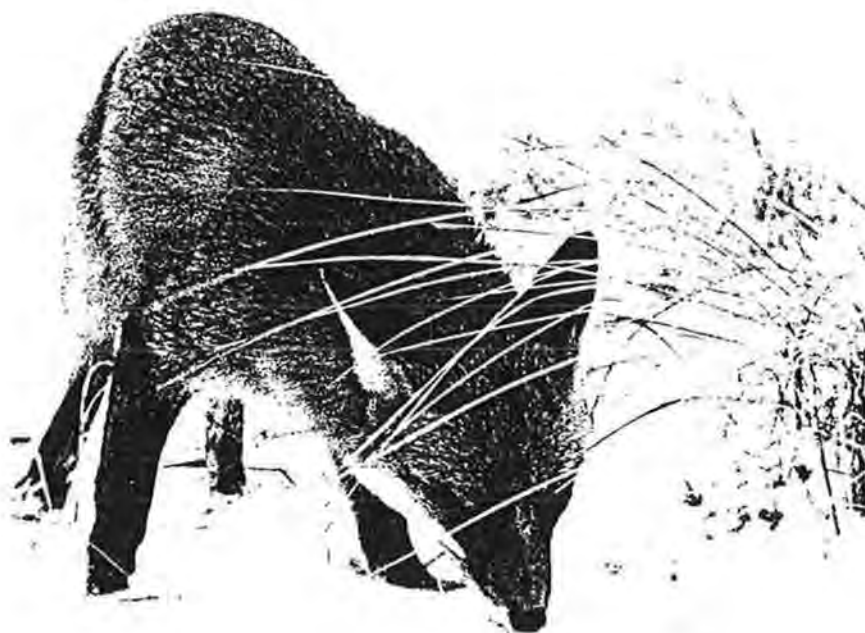
Naar schatting vijf- à tienduizend vogelkijkers bezoeken jaarlijks tenminste eenmaal de pier met de strandvlakte. Een aanzienlijk deel van de vogelkijkers bezoekt de pier meerdere malen per jaar, zodat een schatting van 50.000 bezoekers redelijk lijkt. Deze schatting is gebaseerd op de volgende gegevens:

aantal notities per jaar in vogellogboek Paviljoen Zuidpier	:	225
aantal leden Vogelwerkgroep Haarlem	:	200
aantal leden Dutch Birding Association	:	1.000
aantal leden Nederlandse Vereniging tot Bescherming van vogels	:	50.000

- het gegeven dat het gebied jaarlijks op het ekskursieprogramma staat van Vogelwerkgroepen in (geheel) Nederland en Vlaanderen;
- het gegeven dat jaarlijks ekskursies plaatsvinden van buitenlandse vogelkijkers uit ondermeer West-Duitsland en Groot-Brittannië die soms met georganiseerde busreizen arriveren.

Drieteenstrandloper

Ook de vos behoort tot de regelmatige bezoekers van de strandvlakte

4. DISKUSSIE

4.1. Voedsel

Beneden de laagwaterlijn komen allerlei organismen voor die als voedsel voor vogels kunnen dienen. Vissen, kreeftachtigen en andere zwemmende organismen worden behalve door vogels die vanaf het wateroppervlak duiken (zeeduikers, futen, aalscholvers en duikeenden) tevens gevangen door uit de lucht stootduikende vogels (Jan van Gent, sterns).

Bij ruw weer komt langs de pier, vooral aan de binnenzijde bij de eerste vuurtoren, door opstroming zoöplankton omhoog waarvan met name de Rosse Franjepoot gebruik kan maken (van den Berg 1983 b).

Op de zeebodem levende schelpdieren worden van de zeebodem uit het water opgedoken door zeeduikers en duikeenden. IJsduiker, Eider en IJseend gaan daarbij tot 50 m diepte. Andere duikeenden zoals Kuif- en Toppereend duiken tot 10 à 15 m diepte (Camphuysen en van Dijk 1983) en zijn meer op de glooiingen van de pier aangewezen.

Bij zware zeegang spoelen in het winterhalfjaar nogal eens ingegraven schelpdieren uit, los van de zeebodem, die wanneer zij op het strand aanspoelen door grote aantallen steltlopers en meeuwen worden gegeten.

In de getijzone leeft in het strand (vermoedelijk) de Gemshorenworm die het stapelvoedsel van Drieteenstrandlopers vormt (Camphuysen en van Dijk 1983).

Op de kunstmatige rotspartijen van de Zuidpier leven mosselen en andere organismen die een grotere biomassa per oppervlakte eenheid hebben dan organismen die in het zand leven (Swennen en Spaans 1960). Hierdoor kan tevens de vogeldichtheid groter zijn. Het verklaart waarom de Zuidpier en het aanliggende stuk strand een goed foerageergebied is voor soorten als Kuif- en Toppereend, Eider, Scholekster, Kanoet-, Paarse- en Bonte Strandloper, Rosse Grutto, Tureluur, Steenloper en Zilvermeeuw. De aangroei van het strand gedurende de laatste jaren heeft het voedselrijke deel aan de zuidzijde van de Zuidpier over een afstand van 0,5 km doen afnemen.

4.2. Geografische ligging

De vooruitstekende ligging van strandvlakte en pier is een van de belangrijkste oorzaken van de vogelrijkdom van dit gebied. Zeevogels die ver van de kust vliegen, komen hier relatief dichtbij langs. Kustvogels die vlaktes nodig hebben, kunnen hier ver van de duinvoet verblijven. Voor op zee verdwaalde landvogels is het gebied het eerste land in zicht waar zij naar toe kunnen vliegen.

4.3. Rust

4.3.1. Strandvlakte

Door de aangroei van het strand in de laatste jaren is de relatieve druk van strandrecreatie verminderd en de aantrekkelijkheid van het strand voor vogels toegenomen. Recentelijk is het aantal geulen op het strand echter afgenomen, zoals uit luchtfoto's valt af te leiden. Hierdoor is het preferentiegebied van kustvogels kleiner geworden.

Tabel 4. Vogelsoorten die bij de huidige situatie (1986) gedurende tenminste een deel van het jaar op de strandvlakte van IJmuiden verblijven.

A	B
Scholekster	Blauwe Reiger
Bontbekplevier	Bergeend
Zilverplevier	Kluut
Kanoetstrandloper	Kleine Plevier
Drieteenstrandloper	Strandplevier
Bonte Strandloper	Goudplevier
Rosse Grutto	Kleine Strandloper
Tureluur	Krombekstrandloper
Steenloper	Paarse Strandloper
Dwergmeeuw	Regenwulp
Kokmeeuw	Wulp
Stormmeeuw	Zwarte Ruiter
Kleine Mantelmeeuw	Groenpootruiter
Zilvermeeuw	Oeverloper
Grote Mantelmeeuw	Kleine Jager
Drieteenmeeuw	Grote Jager
Grote Stern	Grote Burgemeester
Visdief	Noordse Stern
Kuifleeuwerik	Dwergstern
Graspieper	Zeekoet
Oeverpieper	Veldleeuwerik
Kauw	Witte Kwikstaart
Kraai	Spreeuw
	Huismus
	Sneeuwgorst

A : altijd aanwezig gedurende tenminste één seizoen per jaar

B : regelmatig aanwezig gedurende tenminste één seizoen per jaar

Gedurende de voorjaarsstrek, die buiten het badseizoen plaatsvindt en half mei sterk in hevigheid afneemt, wordt het strand vooral gedurende de rustige perioden van de dag, in de ochtend en avond, door trekkende steltlopers en sterns benut.

De afname van het aantal vogels in mei kan mede veroorzaakt worden doordat het kustwater jaarlijks tengevolge van massale bloei van fytoplankton voor vogels ongeschikt wordt. Het kustwater wordt bruin en dik van het slijm. Door afbraakprodukten komt een dunne laag op het water die het verenkleed van vogels kan aantasten. Bij wind verandert deze dunne laag in schuim dat door vogels gemeden wordt.

Door het grote aantal dagen met strandrecreatie in de zomer is de strandvlakte ongeschikt voor broedvogels en de eerste najaarsstrekvogels die reeds in juli kunnen arriveren.

Bij slecht weer en gedurende het winterhalfjaar is de verhouding tussen het aantal verstoringen en de beschikbare ruimte op de strandvlakte meestal zodanig dat veel vogels in het gebied kunnen verblijven.

4.3.2. Pier

De meeste vogelsoorten die de kunstmatige rotspartijen van de pier als voedsel- en rustgebied prefereren, zijn minder schuw voor mensen dan de vogels van de strandvlakte. Bovendien blijkt dat het vogels snel duidelijk is dat de mens op de pier minder bewegingsvrijheid heeft en daardoor minder een bedreiging vormt dan op de strandvlakte. De rekreatiedruk van wandelaars op de pier heeft om deze redenen minder versturende invloeden voor vogels dan die op de strandvlakte.

4.4. Beschutting

4.4.1. Storm

Tijdens storm kunnen golven op zee dermate hoog worden dat zij omkrullen en breken. Wanneer over de gehele kust een dergelijke ruwe zee voorkomt, moeten zeevogels die vermoeid zijn geraakt van het opvliegen of onderduiken voor de hoge golven, uit het stormgebied wegvliegen. Indien zij daar niet in slagen, zullen zij op het strand, in de havens of zelfs verder in het binnenland het einde van de storm moeten afwachten.

4.4.2. Pier

De Zuidpier biedt bescherming tegen harde wind en ruwe zee. Diverse soorten zwemvogels zoals zeeduikers, fuut-, eend- en alkachtigen zoeken de luwte langs de pier op om op krachten te komen.

4.4.3. Strandvlakte

Vogels met redelijk tot goed ontwikkelde poten zoals steltlopers, meeuwen en jagers, zoeken beschutting achter de duintjes op het strand of achter soortgenoten. Steltlopers als Drieteenstrandlopers staan in een langgerekte groep met de kop in de wind op de strandvlakte. Een dergelijke groep gebruikt bij harde wind een groot oppervlak van het strand aangezien iedere vogel die vooraan staat na korte tijd naar de achterzijde van de groep rent om uit de wind te geraken. Zo verplaatsen de steltlopers zich in de richting van de wind over het strand totdat zij tegen de wind in weer terugvliegen naar hun uitgangspositie.

4.5. Trekvogels

Aan de Nederlandse Noordzeekust bevinden rustplaatsen voor trekkende kustvogels zich:

- op onbegroeide zandplaten bij zeegaten van het Delta- en het Waddengebied;
- op kunstmatige rotspartijen zoals dijken, dammen, golfbrekers en havenhoofden;
- op rustige en brede delen van het Noordzeestrand.

Een breed en rustig strand geschikt als rustplaats voor trekvogels als steltlopers en sterns is langs de Noordzeekust tussen Hoek van Holland en Den Helder alleen op de strandvlakte van IJmuiden te vinden. Onder bepaalde weersomstandigheden moet een dergelijk gebied voor langs de kustlijn trekkende vogelsoorten van belang worden geacht als uitwijkmogelijkheid.

4.6. Overwinteraars

De strandvlakte is een overwinteringsgebied voor kustvogelsoorten die de Noordzeekust met zijn branding, zandstranden, kunstmatige rotspartijen en zoute water prefereren boven gebieden met rustiger zeewater zoals de Waddenzee of het Scheldegebied, of brak- en zoetwatergebieden in het binnenland.

De combinatie van de pier met zijn rotsige kust en het strand van de strandvlakte lijkt met name geschikt voor een aantal steltlopersoorten die in verschillende mate van een van beide biotopen afhankelijk zijn. Van deze soorten overwinteren met name Drieteen-, Paarse Strandloper en Steenloper in grote aantallen. Drieteenstrandlopers zijn veel op het strand en zelden op de pier aanwezig. In de periode van november tot maart foerageren gewoonlijk ca. 300 exemplaren op het strand. Met name in maart kan dit aantal onder bepaalde omstandigheden aanzienlijk toenemen tot ca. 1200 exemplaren. Steenlopers komen voornamelijk op de pier voor. Op het strand verblijven maximaal 100 exemplaren vooral tijdens harde aanlandige wind. Van november tot april bevinden zich op de pier gewoonlijk ca. 50 Paarse Strandlopers. Net als Drieteenstrandloper en Steenloper is deze broedvogel van het hoge noorden meestal reeds begin augustus aanwezig en blijft in klein aantal tot in mei. Van deze soort komen weinig exemplaren op de strandvlakte.

4.7. Broedvogels

4.7.1. Strandvlakte

In het terrein met primaire duinvorming direct zuidelijk van de Zuidpier liggen vlakke gebiedjes met schelpenbedekking die geschikte broedgebieden vormen voor (zeer) kleine aantallen van Scholekster, Kleine-, Bontbek- en Strandplevier en Dwergstern. De helmvegetatie in dit terrein vormt het broedgebied van een aantal zangvogelsoorten zoals Kuif- en Veldleeuwerik, Graspieper en onder de pier wellicht Witte Kwikstaart. Dit jonge duingebied is niet omheind en voor publiek ook tijdens het broedseizoen vrij toegankelijk. Alle broedpogingen worden om die reden in een vroeg stadium verstoord bij diverse vormen van strandrecreatie door badgasten, hondenbezitters, motorsporters, etc.

De volgende vogelsoorten zouden in de situatie van 1986 waarschijnlijk op de strandvlakte tot broeden komen indien verstoringen zouden worden vermeden.

- Scholekster
- Kleine Plevier
- Bontbekplevier
- Strandplevier
- Dwergstern
- Kuifleeuwerik
- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Witte Kwikstaart

4.7.2. Pier

Op de kunstmatige rotspartijen van nederlandse pieren zijn op rotskusten-broedende zeevogelsoorten nooit tot nestelen gekomen (cf. Teixeira 1979). De kunstmatige rotskust van Nederland is in het algemeen vermoedelijk te klein en door ligging en structuur ongeschikt om broedvogels te herbergen.

4.7.3. Haven

De dichtst bij de strandvlakte gelegen broedkolonies van meeuwen bevinden zich op slechts één km afstand op het voor het publiek gesloten forteiland in de buitenhaven en verspreid over een aantal dukdalven. Het betreffen voornamelijk Zilvermeeuwen die evenals Kok- en Stormmeeuw en Kleine Mantelmeeuw als broedvogels langs de Nederlandse kust in de laatste decennia sterk in aantal zijn toegenomen. Het aantal broedparen van de Zilvermeeuw is gestegen van 17.000 in 1968 tot 85.000 in 1982. Dat van de Kleine Mantelmeeuw van 500 in 1968 tot 17.500 in 1982 (Rijksinstituut voor Natuurbeheer 1983, Spaans 1984, de Wit en Spaans 1984).

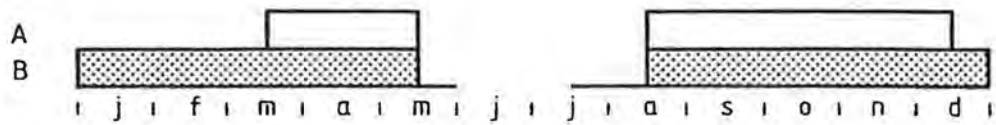
4.8. (Inter)nationaal ornithologisch belang van de strandvlakte

4.8.1. Zomer

Van de algemeen of regelmatig gedurende de zomer op de strandvlakte verblijvende vogelsoorten zijn er zes die behoren tot de bedreigde broedvogels van Nederland (Osieck 1986). Hiertoe behoort de Strandplevier die in recente tijd op landelijke schaal duidelijk in aantal achteruit is gegaan en waarvan, indien de huidige trend zich voortzet, binnen korte tijd het broedareaal aanzienlijk zal afnemen. Van de overige vijf soorten, Kluut, Bontbekplevier, Grote-, Noordse- en Dwergstern, is het voorkomen in Nederland door biotoopkeuze en numerieke verspreiding bijzonder kwetsbaar. Zo is door de uitvoering van de Deltawerken het aantal kustgebieden met dynamische milieu's voor deze soorten schaarser geworden. Elders zijn goede gebieden verdwenen door ontwikkeling van strandrecreatie. Ook in IJmuiden komt geen van deze zes soorten tot broeden. Alleen Bontbekplevier, Grote- en Dwergstern kunnen gedurende de gehele zomer op de strandvlakte verblijven in (zeer) klein aantal. Strandplevier, Kluut en Noordse Stern zijn incidenteel aanwezig.

Figuur 4.4.

Perioden waarin strandvlakte, Zuidpier en haven van IJmuiden, bij de (huidige) situatie in 1986, van ornithologisch belang zijn.

Afgeleide van:

- variatie aan vogelsoorten (figuur 1) en
- frekwentie van bezoek door vogelkijkers (figuur 2 en 3).

4.8.2. Trektijd: voor- en najaar

Dezelfde argumenten die gelden voor de aanleg van de jachthaven te IJmuiden gelden min of meer voor het behoud van de strandvlakte als rust- en uitwijkgebied voor migrerende of verzwakte zee- en kustvogels: tussen de Waterweg en het Marsdiep is geen rustplaats vergelijkbaar met de strandvlakte beschikbaar.

4.8.3. Winter

De strandvlakte is een belangrijke verblijfplaats van nationale betekenis voor Drieteenstrandloper en Steenloper. Gemiddeld 5% van de 5 à 6000 in Nederland overwinterende Drieteenstrandlopers verblijft in IJmuiden (Meininger en Becuwe 1979, Schekkerman 1982, Lok 1984, Smit 1984). In Groot-Brittannië overwinteren gemiddeld 10.700 exemplaren (Prater en Davies 1978). Overigens komt deze arctische broedvogel als overwinteraar over de gehele wereld tot op het zuidelijk halfrond in geschikte strandgebieden voor.

De Nederlandse Noordzeekust kan voor deze soort als overwinteringsgebied van internationaal belang worden beschouwd omdat zich hier meer dan 1% van de in Noordwest-Europa overwinterende populatie bevindt. Dit geldt ook voor de Steenloper waarvan in Nederland ca. 3000 exemplaren overwinteren (Meininger en Becuwe 1979).

Voor andere op de Noordzeekust overwinterende steltlopers zijn de aantallen klein en in internationaal verband van weinig betekenis. Het aantal op de strandvlakte pleisterende Kanoet- en Bonte Strandlopers is in sommige jaren echter van nationaal belang (cf. Meininger en Becuwe 1979).

4.9. (Inter)nationaal ornithologisch belang van pier en haven

4.9.1. Pier

De Zuidpier herbergt 10% van de 4 à 500 langs de Nederlandse kust overwinterende Paarse Strandlopers en is voor het voorkomen van deze soort van regionaal belang (Meininger en Becuwe 1979). In landen waar rotsachtige kusten van nature voorkomen, zoals Noorwegen en IJsland, overwinteren tienduizenden exemplaren; in Groot-Brittannië overwinteren gemiddeld 20.000 exemplaren (Atkinson et al. 1978).

4.9.2. Haven

In de IJmuider haven is geen sprake van watervogelkonsentraties van (inter)nationaal belang. In sommige winters bevinden zich in de buitenhaven enkele honderden duikeenden zoals Tafel-, Kuif- en Toppereend, Eider en Middelste Zaagbek. Hun aantallen blijven echter klein in verhouding tot de totale Nederlandse winterpopulaties: zo zijn in januari 1984 voor de genoemde soorten respectievelijk ca. 65.000, 120.000, 35.000, 130.000 en 4.500 exemplaren in Nederland geteld (van den Bergh 1986).

4.10 Vogelkijkers

4.10.1. Organisaties

Gedurende de laatste 10 jaar is het kijken naar vogels in Nederland als vrijetijdsbesteding zeer sterk toegenomen.

Deze bezigheid die vooral in Groot-Brittannië en Scandinavië populair is, heeft elementen van hobby, sport en wetenschap in zich verenigd. Het wordt landelijk gestimuleerd door snel groeiende organisaties als de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels ("Vogelbescherming"), Stichting Dutch Birding Association en enkele jeugdbonden voor natuurstudie. Bovendien is er een groot aantal regionale verenigingen waarvan met name de KNNV-Vogelwerkgroep Amsterdam, Vogelwerkgroep Castricum en Vogelwerkgroep Haarlem zich richten op de vogels van IJmuiden. Deze vogelwerkgroepen zijn verenigd in de Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN). Vogelbescherming, die zich op een zo breed mogelijk publiek richt, heeft 1986 uitgeroepen tot vogelkijkjaar waarin diverse acties tot bevordering van het vogels-kijken worden gevoerd. Zo werden onder meer ca. 10 vogelkijkpunten uitgekozen, interessante Nederlandse vogelgebieden die een grote belangstelling van publiek kunnen verdragen. Een van deze kijkpunten is de Zuidpier van IJmuiden (van den Berg en Moerbeek 1986).

4.10.2. Vogelkijkpunt IJmuiden

IJmuiden is gedurende het gehele jaar interessant om vogels te kijken. Het gebied van strandvlakte, pier en havens geniet zijn grootste faam in de winter, wanneer de variatie aan vogelsoorten groot is en de verstoring door strandrecreatie minimaal. Er is een aantal redenen waarom IJmuiden een goed vogelkijkgebied is:

- het gebied is goed bereikbaar vanuit grote steden;
- er is een vrij grote diversiteit aan vogelsoorten;
- de pier is een van de weinige lokaties in Nederland waar zeevogels van dichtbij zijn te observeren;
- onder dekking van bouwsels kunnen watervogels in de haven en op de pier dicht benaderd worden;
- er is een element van verrassing en onvoorspelbaarheid omdat vogels vaak korte tijd ter plaatse blijven;
- er worden relatief veel zeldzame vogels ontdekt.

4.11. Samenvatting

De strandvlakte is van internationaal ornithologisch belang gedurende de trektijd voor steltlopers en sterns in het algemeen en in de winter voor de Drieteenstrandloper en Steenloper in het bijzonder. De strandvlakte is met name in de winter van regionaal belang als verblijfplaats voor meeuwen. Bovendien is de strandvlakte onderdeel van een veel bezocht vogelkijkgebied.

5. GEVOLGEN VAN UITVOERING STRANDPLAN

5.1. Vogeltrek

Aangezien de uitvoering van het strandplan de kustlijn ten zuiden van de Zuidpier niet wijzigt, zal deze vermoedelijk geen invloed hebben op het trekgedrag van zee- en kustvogels.

Dagtrekkende landvogels blijven in het najaar vermoedelijk de oude duinvoet volgen omdat die in het verlengde ligt van het smalste deel van de buitenhaven. Nachttrekkers hebben een voordeel bij de ontwikkeling van de strandvlakte omdat exemplaren die op de pier aankomen sneller een veilige dekking zullen vinden op de nieuwe dan op de huidige strandvlakte.

5.2. Vogelstand strandvlakte

5.2.1. Steltlopers

De ontwikkeling van de strandvlakte zal de ruimte en rust voor overwinterende steltlopers beperken en hun aantal doen afnemen. De strandvlakte zal zijn belang als overwinteringsgebied voor Drieteenstrandloper en Steenloper grotendeels verliezen. De mate waarin dat gebeurt, is afhankelijk van de rust en nieuwe aangroei van het strand aan de zeezijde van de geplande nieuwe duinregel, speciaal van het vogelrijkste deel dat aan de Zuidpier grenst.

5.2.2. Meeuwen

De huidige situatie waarbij meeuwen de strandvlakte als rust- en slaapplek gebruiken, zal verdwijnen. Meeuwen zijn echter opportunistische vogels die zich vermoedelijk snel zullen aanpassen aan de veranderde situatie. Het moet waarschijnlijk worden geacht dat de aantallen niet zullen afnemen en de nieuwe parkeerplaatsen 's winters als slaapplek zullen worden gebruikt.

5.2.3. Broedvogels

Indien het zuidelijke deel van de strandvlakte een natuurfunctie krijgt en verstoring door strandrecreatie kan worden tegengegaan, zouden karakteristieke strandvogels zoals de kleinere plevieren en de Dwergstern kansen krijgen om tot broeden te komen. Hiermee zou tegemoet gekomen worden aan Vogelbescherming die stelt dat het voortbestaan van deze soorten in Nederland afhankelijk is van het creëren en behouden van broedgebieden op strandvlakten en zandplaten (Osieck 1986).

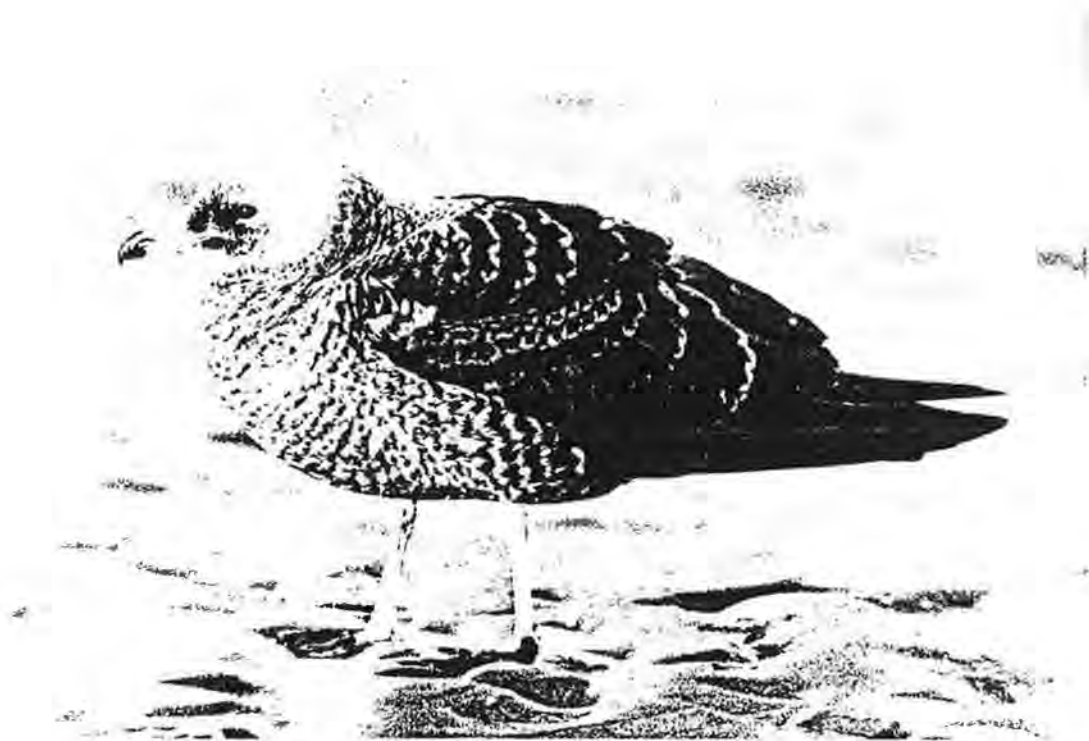
5.3. Vogelstand pier

Wanneer het zeewater niet meer tegen de pier spoelt, wordt deze ongeschikt als voedselgebied voor steltlopers als de Paarse Strandloper.

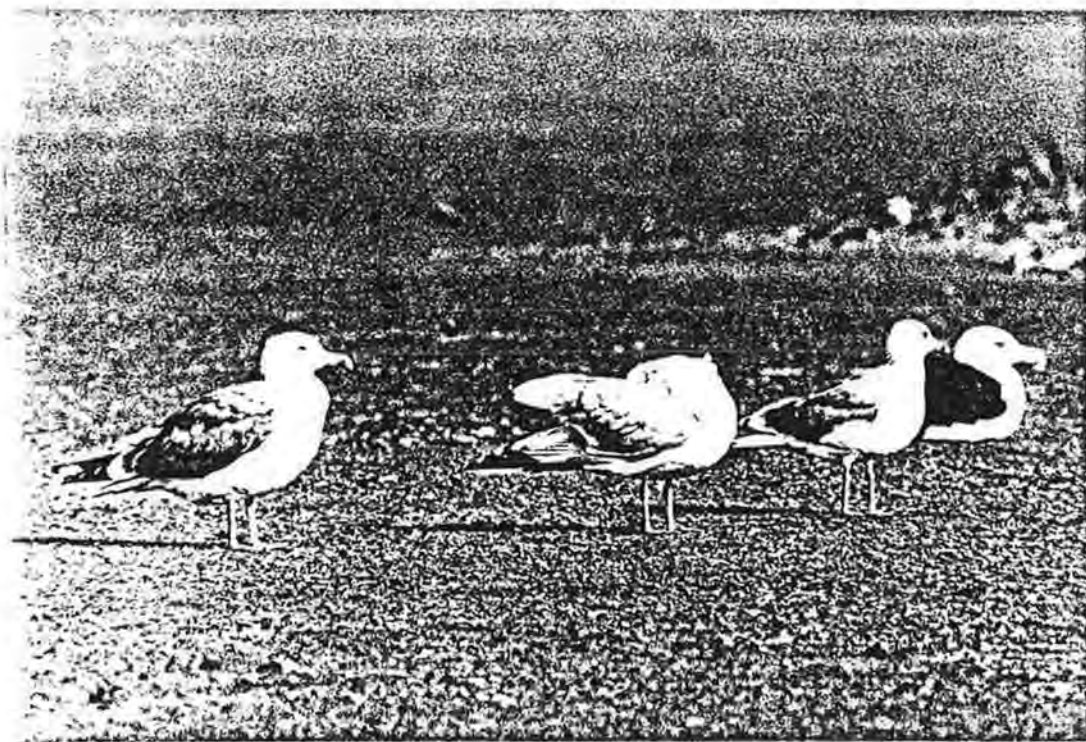
De aanlanding aan de zuidzijde van de pier is evenwel een natuurlijk proces dat niet wordt versneld door de ontwikkeling van de strandvlakte.

5.4. Vogelstand haven

Door de komst van de jachthaven kan het bootverkeer in de buitenhaven sterk toenemen. Dit zou verstoring kunnen werken op de 's winters soms in grote aantallen in de haven verblijvende zwemvogels. Aangezien echter thans ca. 80% van het verkeer van zeejachten door de sluizen in de periode mei-augustus plaatsvindt, kan verwacht worden dat eventuele verstoringen in het winterhalfjaar gering zullen zijn. Bovendien kan de jachthaven, wanneer het er niet te druk is, gedurende de winter als rust- en voedselgebied voor zeevogels als zeeduikers en Eider aantrekkelijk zijn.

Middelste Jager

Geelpootmeeuw, jonge Zilvermeeuw, Stormmeeuw en Grote Mantelmeeuw

5.5. Vogelstand duinen

Wanneer geen speciale maatregelen worden genomen, zal door de ontwikkeling van de strandvlakte de rekreatiedruk op en verstoring van de achterliggende duinen toenemen.

Het aan de strandvlakte grenzende duingebied dat ligt in de gemeente Velsen is van ornithologisch belang (Akkerman 1982; tabel 5). Er broeden veel vogels die behoren tot bedreigde soorten die in recente tijd op landelijke schaal (sterk) in aantal zijn achteruitgegaan zoals Patrijs, Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Gekraagde Roodstaart en Grasmus (Osieck 1986). Ook de Tapuit heeft bescherming nodig omdat deze soort door zijn biotoopkeuze bijzonder kwetsbaar is. Het broedareaal in Nederland van de Nachtzwaluw is aanzienlijk afgenomen zodat deze soort gevaar loopt als broedvogel uit ons land te verdwijnen. De broedpopulatie in Duin en Kruidberg is sinds enkele jaren de laatste in het Hollandse duingebied. Aangezien Nachtzwaluwen gevoelig zijn voor verstoring, is het feit dat zij slechts één km ten zuiden van IJmuiderslag broeden een reden tot bezorgdheid.

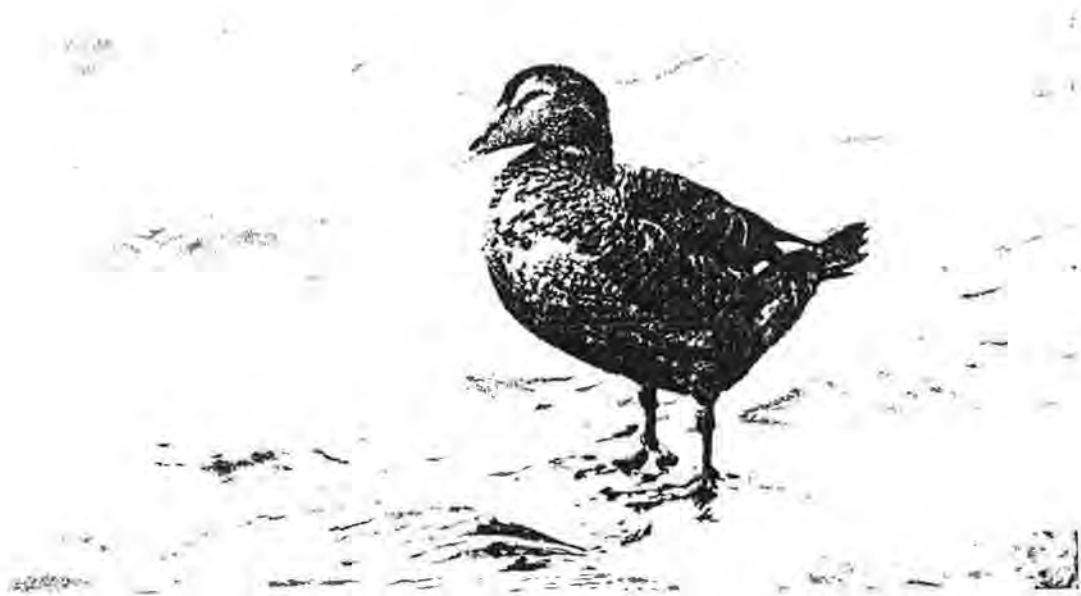
Tabel 5. Karakteristieke broedvogels van de duinkust van Velsen. Aantallen broedparen vrij naar PWS (1982).

	DK	MH	IJM
Patrijs	-	-	2
Nachtzwaluw	9	-	-
Boompieper	21	18	8
Boomleeuwerik	4	4	1
Nachtegaal	58	52	8
Gekraagde Roodstaart	13	7	1
Roodborsttapuit	3	9	10
Tapuit	7	12	5
Sprinkhaanrietzanger	11	4	1
Grasmus	26	35	30

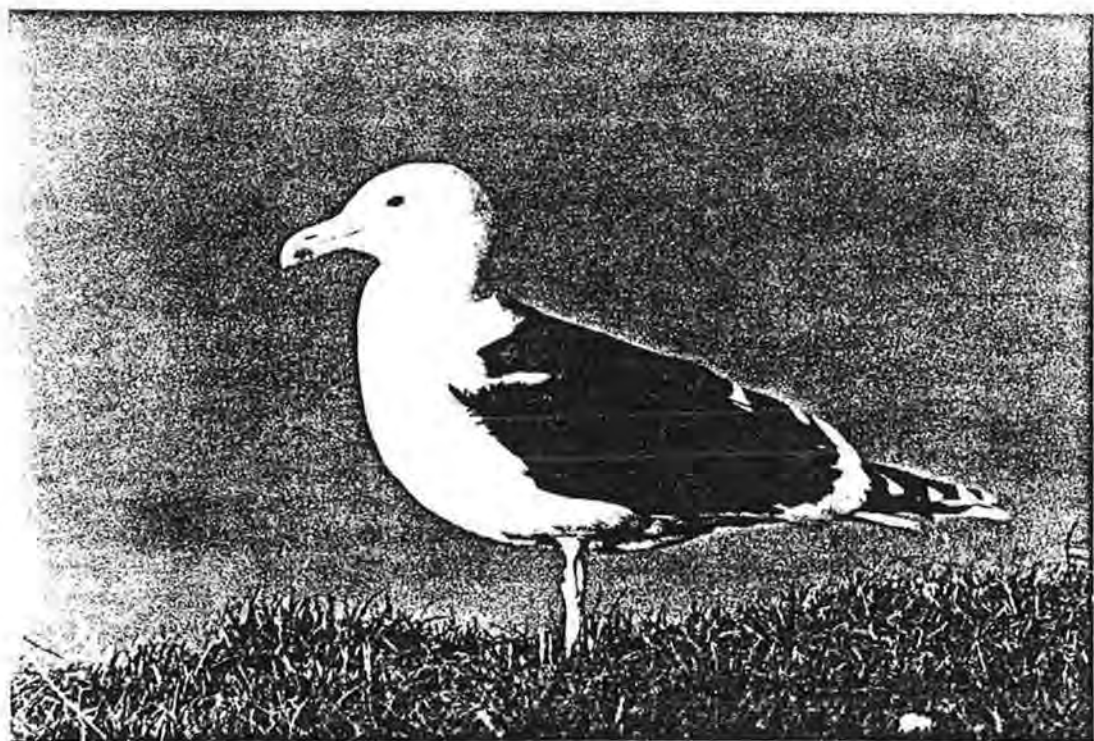
DK: Duin en Kruidberg (45-013); MH: Midden Herenduin (45-013); IJM: IJmuiden (45-011).

Tabel 5 toont dat er duidelijke ornithologische verschillen bestaan tussen weinig (Duin en Kruidberg) en veel betreden duingebieden (de IJmuidense duinen ten westen van Zeewijk). Soorten als Nachtzwaluw, Nachtegaal, Gekraagde Roodstaart en Sprinkhaanrietzanger blijken te verdwijnen wanneer de rekreatiedruk (met de daarmee gepaard gaande veranderingen in de vegetatie) groot is.

De IJmuidense duinen zijn in hun huidige vorm van ornithologisch belang voor soorten als Patrijs, Roodborsttapuit, Tapuit en Grasmus.

Eider

Grote Mantelmeeuw

6. AANBEVELINGEN

6.1. Strand

De ontwikkeling van strandrecreatie in de periode mei-augustus kan aansluiten op de mogelijkheden die het gebied biedt voor vogels en natuurrecreatie gedurende de rest van het jaar. Het is van belang onnodige verstoringen op het strand te vermijden zodat het gebied zijn functie kan behouden als pleisterplaats gedurende de trektijd voor steltlopers en sterns en overwinteringsgebied voor Drieteenstrandloper en Steenloper. Met name het vogelrijke deel van het strand tot ca. 200 m vanaf de Zuidpier moet worden ontzien en toeristische activiteiten in deze hoek dienen te worden gemeden. Aanleg van voorzieningen voor surfers en plaatsing van strandhuisjes binnen ca. 500 m afstand van de pier is in dit opzicht ongunstig. Om behalve de rust op het strand tevens de primaire duinvorming te bevorderen, zouden de strandhuisjes aan de binnenzijde van de duinregel kunnen worden gelokaliseerd. Dit heeft ook als voordeel dat er minder wilde slagen komen en de toegang naar het strand over de nieuwe duinregel beter kan worden gereguleerd. Door zijn beschuttende werking is de duinvoet een aantrekkelijke plek voor veel strandrecreanten. Het vrijhouden van de duinvoet van strandhuisjes verhoogt de aantrekkelijkheid en de capaciteit van het strand voor badgasten. Bovendien vermindert de lokatie aan de binnenzijde de kans op stormschade aan de huisjes. Om gedurende de winter de rust in het gebied te bevorderen, zou bij voorschrift moeten worden geregeld dat de strandhuisjes alleen in de zomermaanden mogen staan.

6.2. Toegankelijkheid duingebied Natuurmonumenten

Om verstoring van vogels in het duingebied van Natuurmonumenten (Duin en Kruidberg en Midden Herenduin) zoveel mogelijk te beperken, is het raadzaam een overgangsgebied met geringe rekreatiedruk te creëren. Behalve aan beheersmaatregelen als afrastering en toezicht, kan worden gedacht aan het afsluiten van de (zuidelijke) lus van de Heerenduinweg bij de IJmuiderslag zodra een verbindingsweg over het strand naar de Zuidpier is aangelegd. Langs de zuidoostelijke kant van het binnenmeer zou de doorgang naar het strand moeten worden afgesloten waardoor willekeurige betreding van het duingebied wordt verminderd. Hierdoor zou aan de zuidzijde van het binnenmeer tevens een uniek natuurgebied kunnen ontstaan.

6.3. Marginale aanpassingen

6.3.1. Platte daken

Bij de vormgeving van bouwwerken op de strandvlakte zou rekening gehouden kunnen worden met de voorkeur van vogels. Al gedurende een aantal jaren is bekend dat Scholeksters met succes op platte daken van gebouwen broeden (o.a. van den Berg 1976). In 1984 en 1985 werden in Haarlem 35 daken met broedende Scholeksters geteld (Stuart & Cottaar pers. med.). Ook pleviertjes zouden op daken tot broeden kunnen komen.

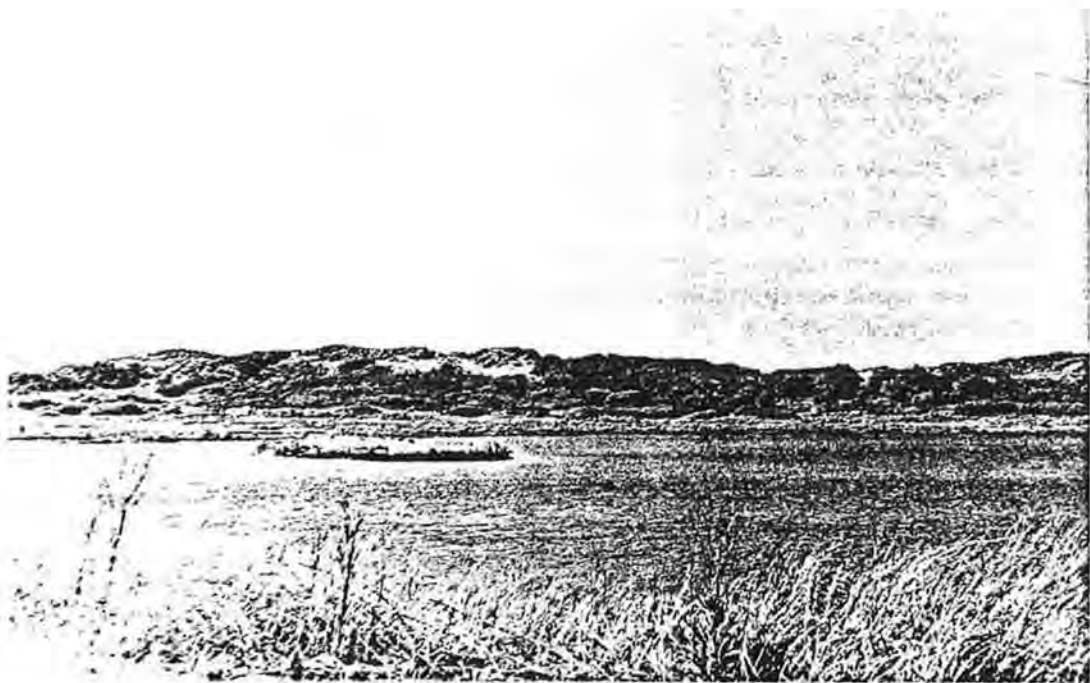
6.3.2. Struikgewas

Op het verst van land gelegen punt van de duinregel, nabij de Zuidpier, zou aan de binnenzijde een ca. 100 m lange rij struiken geplaatst kunnen worden als toevluchtsoord voor gedurende de trektijd "gestrande" zangvogels en als waarnemingsgebied voor vogelkijkers.

6.3.3. Stimuleren recreatie vogelkijkers

Bij uitvoering van het strandplan zal het gebied sterk differentiëren waardoor de aantrekkelijkheid van de strandvlakte voor vogelkijkers kan toenemen. De recreatie van vogelkijkers kan met een aantal maatregelen worden gereguleerd en gestimuleerd:

Gegraven duinmeer in Duin en Kruidberg

strandhuisjes

- a. Het zeevogelskijken vanaf een schip op zee kan worden gestimuleerd door goede voorlichting aan reders en vogelkijkers. Op dit moment moeten vogelkijkers zich aansluiten bij en zich ondergeschikt maken aan de belangen van de sportvissers, die andere eisen stellen aan de vaartocht;
- b. De ondersteuning van het vogelskijken die thans plaatsvindt in Paviljoen Zuidpier middels het beschikbaar stellen van een vogellogboek kan worden gestimuleerd;
- c. De inrichting van de jachthaven kan mede worden afgestemd op de behoeften van vogelkijkers bijvoorbeeld door winterse activiteiten aan de boten naar één plaats te brengen;
- d. In het eventuele natuurgebied ten zuiden van het binnenmeer zou bij een bepaalde natuurontwikkeling een observatiehut kunnen worden ingericht;
- e. Het natuurhistorisch museum "Pieter Vermeulen" zou kunnen worden ondergebracht op of bij de strandvlakte.

6.4. Natuurbouw binnenmeer

6.4.1. Argumenten

Het inrichten van het zuidelijke deel van het binnenmeer als natuurgebied heeft de volgende voordelen:

- a. Het binnenmeer kan de zonering van strandrecreatie bewerkstelligen, een natuurlijke grens vormen voor het gebied van Natuurmonumenten en de rust van het achterliggende strand- en duingebied bevorderen;
- b. De ligging van het binnenmeer schept mogelijkheden voor het creëren van een interessant natuurgebied met gunstige omstandigheden voor enkele bedreigde soorten broedvogels.

6.4.2. Zoet water

Zoet water in het binnenmeer heeft een aantal nadelen:

- a. In Kennemerland bevindt zich reeds een groot aantal zoetwater-duinmeren en -kanalen. In deze meren werd de oorspronkelijke duinvegetatie vervangen door vegetatie met grote biomassa waarin grote aantallen watervogels zoals Krak- en Kuifeend goed gedijen (Vader en Koning 1981). Ofschoon geen van deze duinmeren zo dicht bij zee ligt als het binnenmeer van de strandvlakte, lijkt de behoefte aan nóg een zoetwatermeer vanuit ornithologisch standpunt niet groot.
- b. Het beheer van een zoetwatermeer is problematisch doordat massale algengroei en botulisme op kan treden (Rijksinstituut voor Natuurbeheer 1979).
- c. Bij zoet water treedt een snelle suksessie van de vegetatie op waarbij broedmogelijkheden van typische strandvogels zoals kleinere plevieren en sterns vrij snel verdwijnen.
- d. Eventueel te verwachten broedvogels van een zoetwatermeer zoals Dodaars, Fuut, Bergeend, Krakeend, Tafeleend, Kuifeend, Waterhoen en Meerkoet behoren niet tot de bedreigde soorten in Nederland (Osieck 1986).

6.4.3. Zout water

Zout water in het binnenmeer heeft een aantal voordelen:

- a. Een zoutwatermeer is in het Hollands duingebied uniek.
- b. In een zoutwatermeer hebben parasieten minder kans en is geen botulisme te verwachten.
- c. Eventueel te verwachten broedvogels op schelpen- of kiezelstrandjes van het binnenmeer zoals Kleine-, Bontbek- en Strandplevier en sterns behoren tot de bedreigde soorten in Nederland (Meininger 1986, Osieck 1986).

6.4.4. Vogelmeer

6.4.4.1. Vogelsoorten

Indien een deel van het binnenmeer een bestemming krijgt als (zout) vogelmeer dient een aantal beheersmaatregelen te worden overwogen. Deze zijn afhankelijk van de vogelsoorten die men beoogd aan te trekken. De volgende broedvogelsoorten zijn karakteristiek voor en afhankelijk van strandvlaktes en dynamische milieus (Teixeira 1979, Meininger 1986, Osieck 1986):

- Kleine Plevier. In Nederland komen ca. 1300 broedparen voor waarvan ca. 1000 op opgespoten terreinen met weinig begroeiing. Deze soort kan alleen in zout milieu broeden indien zoet water beschikbaar is.
- Bontbekplevier. In Nederland komen ca. 600 broedparen voor waarvan 250 in het Deltagebied en 100 in het Waddengebied. Het is een pioniersoort van opgespoten terreinen en drooggevallen zandplaten, liefst in zout milieu. Nederland vormt de zuidgrens van het Europese broedgebied.
- Strandplevier. In Nederland komen ca. 1000 broedparen voor hetgeen de helft is van de gehele Noordwest-Europese populatie. In het Deltagebied bevinden zich 500, in het IJsselmeergebied 300 en in het Waddengebied 200 broedparen. Deze soort broedt in dezelfde biotopen als de Bontbekplevier, maar kan in hogere dichtheden voorkomen.
- Dwergstern. In Nederland komen ca. 400 broedparen voor waarvan ca. 300 in het Deltagebied. In geheel Noordwest-Europa broedt ca. 6000 paar. Het is een broedvogel van stuifduintjes en stranden.

Een vogelmeer op de strandvlakte kan tevens allerlei niet-broedvogels aantrekken die karakteristiek zijn voor de strandvlakte. In augustus en september is tevens de Visarend te verwachten die jaarlijks in de nabije duinmeren pleistert (cf. Ruitenbeek 1984).

6.6.4.2. Beheersmaatregelen

De genoemde broedvogelsoorten hebben (kleine) schelpen- of kiezelvlaktes nodig om te nestelen. Voor noodzakelijke beheersmaatregelen zie Beijersbergen (1982), Haddon en Knight (1983), Rijksinstituut voor Natuurbeheer (1983) en Osieck (1986). Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan onder meer:

- bewaren van rust, vooral gedurende het broedseizoen;
- aanbrengen van een scheiding met het voor publiek toegankelijke "spartel"-meer;
- strand ten westen van binnenmeer bestemmen voor stille strandrecreatie;
- regelmatig verversen van water;
- kreëren van zwak glooiende oevers;
- fluktuëren van waterstand om oevers (buiten het broedseizoen) aantrekkelijk te maken als foerageergebied voor vogels, en (tijdens het broedseizoen) onaantrekkelijk voor zwemmen en baden;
- handhaven van ondiep waterpeil hetgeen aantrekkelijk is voor vogels;
- aanleggen van eiland als bescherming voor broedvogels tegen mens en predatoren (zelfs kan gedacht worden aan het plaatsen van een grootmazig hek in het water rond het eiland waardoor de Vos geen kans krijgt eieren te roven);
- eventueel weren van de Nijlgans (cf. Rooth 1981, Costers 1984);
- (plaatselijk) weren van vegetatie door 's winters schelpen of kiezels te storten of het terrein periodiek te overspoelen met zout water.

Grote Burgermeester

REFERENTIES

- Adriani, M.J. e.a. 1980.
Ontdek de duinen. I.V.N., Amsterdam.
- Akkerman, C. 1982.
Broedvogelinventarisatie van de Nachtegaal en Sprinkhaanrietzanger.
Fitis 18 (1): 6-12.
- Atkinson, N.K., Davies, M. en Prater, A.J. 1978.
The winter distribution of Purple Sandpipers in Britain.
Bird Study 25: 223-228.
- Becuwe, M. en Oreel, G.J. 1981.
Naamlijst van in België en Nederland waargenomen of vastgestelde vogel-
soorten en hun ondersoorten.
Wielewaal 47: 363-376.
- Beijersbergen, R. 1982.
Broedvogels en natuurbeheer op de Hooge Platen.
Zeeuws Nieuws 8: 66-68.
- van den Berg, A.B. 1975.
Vogels rond en op de Zuidpier van IJmuiden.
Fitis 11 (6): 106-115.
- van den Berg, A.B. 1976.
Scholeksters op het dak.
Fitis 12 (4): 72.
- van den Berg, A.B. 1983a.
Yellow-legged Gull at IJmuiden in October 1982 and its identification.
Dutch Birding 5: 15-17.
- van den Berg, A.B. 1983b.
Voorkomen van Grauwe en Rosse Franjepoot in Nederland in 1970-1981.
Dutch Birding 5: 69-73.
- van den Berg, A.B. 1986.
Invasie van Middelste Jagers.
Vogels 6 nr. 34.
- van den Berg, A.B. 1986 (in prep.).
Waarnemingen aan gedrag van vossen Vulpes vulpes (Linnaeus, 1758) in de
duinen van Bloemendaal gedurende de winter van 1986.
Lutra 29.
- van den Berg, A.B. en Maassen, E.J. 1983.
Kleine en Grote Burgemeesters te IJmuiden in winter van 1982/83.
Dutch Birding 5: 92-98.
- van den Berg, A.B. en Moerbeek, D.J. 1986.
Nederlandse vogelkijkpunten: IJmuiden.
Vogels 6 nr. 34.
- van den Berg, A.B. en de Roever, J.W. 1982.
Dougalls Stern te IJmuiden in juli 1982.
Dutch Birding 4: 93-95.

- van den Bergh, L.M.J. 1986.
Watervogeltelling in januari 1984.
Limosa 59: 33-37.
- Blankert, J.J. en Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna 1982.
Rare birds in Netherlands in 1980.
Dutch Birding 4: 41-49.
- Bloem, F. en Bloem-Margadant, T. 1985.
Enige aspecten uit 30 jaar vogeltrekwaarnemen van de vogelwerkgroep Haarlem.
Graspieper 5: 83-102.
- Bourne, W.R.P. 1982.
The manner in which wind drift leads to seabird movements along the east coast of Scotland.
Ibis 124: 81-88.
- Camphuysen, C.J. en van Dijk, J. 1983.
Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust, 1974-1979.
Limosa 56: 81-230.
- Costers, R. 1984.
De onstuitbare opmars van de Nijlgans.
Graspieper 4: 116-120.
- Cottaar, F. en van Huijssteeden, E. 1980.
Voorjaarstrek Zuidpier 1978/80.
Fitis 16 (5): 89-95.
- van Daalen, F. 1973.
Er zijn nog sterns langs onze kust...
Vogeljaar 21: 265-268.
- Derks, P.J.T.F. en Eigenhuis, K.J.E. 1973.
Vogelwaarnemingen vanaf de Zuidpier van IJmuiden, in het bijzonder op 21 en 22 oktober 1972.
Vogeljaar 21: 454-465.
- Doing, H. 1974.
Landschapsoecologie van de duinstreek tussen Wassenaar en IJmuiden. Med. L.H.
Wageningen 74 (12) : 1-111.
- Geskus, R.B. en Holstein, A.N. 1981.
Bonapartes Strandloper te IJmuiden in oktober 1977.
Dutch Birding 3: 115-116.
- Grant, P.J. 1982.
Gulls: a guide to identification. Calton.
- Haddon, P.C. en Knight, R.C. 1983.
A guide to little tern conservation. Sandy.
- Hayman, P., Marchant, J.F. en Prater, T. 1986.
Shorebirds. Londen.

- van IJzendoorn, E.J. en van Rossum, R. 1985.
Brilgrasmus te IJmuiden in november 1984.
Dutch Birding 7: 85-93.
- Lok, J. 1984.
Veel Drieteenstrandlopers Calidris alba op Ameland.
Limosa 57: 28.
- Maas, F.J. en Maassen, E.J. 1982.
Koningseider in Noordholland in winter van 1981/82.
Dutch Birding 4: 2-5.
- Meininger, P.L. 1986.
Kluut Recurvirostra avosetta, plevieren Charadrius en sterns Sterna als
broedvogels in het Deltagebied in 1979-1985.
Limosa 59: 1-14.
- Meininger, P.L. en Becuwe, M. 1979.
Resultaten van de drie vogeltellingen langs de Nederlandse en Belgische
Noordzeekust in het seizoen 1977/1978.
Watervogels 4: 162-169.
- Moerbeek, D.J. 1984.
Harlekijneend te IJmuiden in winter van 1982/83.
Dutch Birding 6: 37-40.
- Mulder, J. 1984.
Grote Jager doodt Zeekoet.
Dutch Birding 6: 98-99.
- Munsterman, P. 1978.
Grote Sterns aan het strand van IJmuiden in 1977.
Vogeljaar 26: 18-19.
- Osieck, E.K. 1986.
Bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland. Zeist.
- Prater, A.J. en Davies, M. 1978.
Wintering Sanderlings in Britain.
Bird Study 25: 33-38.
- Provinciale Waterstaat (P.W.S.), Noord-Holland.
Provinciale Milieukartering: planten (1982), km-hok 99-494, 99-495 en
99-496; vogels (1982), telgebied 45-011, 45-012, 45-013, 45-021 en 45-023.
- Rijksinstituut voor Natuurbeheer, 1979.
Natuurbeheer in Nederland; Levensgemeenschappen. Wageningen.
- Rijksinstituut voor Natuurbeheer, 1983.
Natuurbeheer in Nederland; Dieren. Wageningen.
- Rooth, J. 1981.
Geen vreemde vogels in de bijt!
Vogels 1: 199.

- Rozendaal, F. 1974.
Vogelwaarnemingen vanaf de Zuidpier IJmuiden in maart, april en mei.
Fitis 10 (3): 53-57.
- Rozendaal, F. 1979.
Influx van Geelsnavelduiker Gavia adamsii in 1979.
Dutch Birding 1: 3-9.
- Ruitenbeek, W. 1984.
De Visarend in Noordholland in 1982 en 1983.
Graspieper 4: 147-149.
- Schekkerman, H. 1982.
Drieteentjes op Skylge in 1981.
Aythya 21 (1): 13-19.
- Smit, H. 1984.
Voorjaarsstelling van Drieteenstrandloper Calidris alba in het Waddengebied.
Limosa 57: 113-115.
- Spaans, A.L. 1984.
De toename van meeuwen langs de kust - tot hoe lang, met welke gevolgen
en wat eraan te doen?
Duin 7 (4): 19-21.
- Swennen, C. en Spaans, A.L. 1960.
Over de aantallen mossels op de strandhoofden van Vlieland.
Zeepaard 20: 59-62.
- Teixeira, R.M. 1979.
Atlas van de Nederlandse broedvogels. 's-Graveland.
- Vader, H. en Koning, F.J. 1981.
Kunstmatige duinmeren als broedgebieden voor watervogels.
Watervogels 6: 148-159.
- Voous, K.H. 1977.
List of recent holarctic bird species. Londen.
- de Wit, A.A.N. en Spaans, A.L. 1984.
Veranderingen in de broedbiologie van de Zilvermeeuw Larus argentatus
door toegenomen aantallen.
Limosa 57: 87-90.

BIJLAGE

UITGANGSPUNTEN VAN DE GEMEENTE VOOR DE PLANVORMING EN PROGRAMMA VAN EISEN

Door de projectgroep strand- en duingebied van de gemeente Velsen zijn een aantal studies verricht naar de mogelijke invulling van de strandvlakte. In de nota "haalbaarheid" (nov. 1985) die in samenwerking met de Grontmij n.v. is opgesteld is de haalbaarheid van een jachthaven, binnenmeer en kampeerterrein nader onderzocht. Voor de jachthaven wordt uitgegaan van situering ten zuiden van de pier. Er wordt tevens gekonkludeerd dat een lagune technisch niet haalbaar is en dat derhalve van een binnenmeer moet worden uitgegaan.

De volgende uitgangspunten worden geformuleerd:

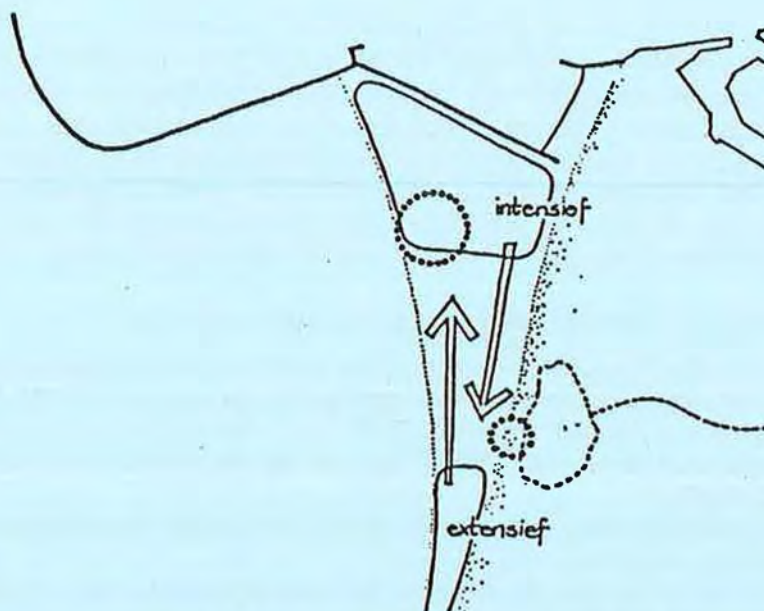
1. Er wordt uitgegaan van een zogenaamd "zoneringsprincipe".
In het noorden van het plangebied komt de nadruk te liggen op toeristische elementen (met relatief veel bebouwing), terwijl in de daaraan grenzende zone het aksent ligt op de dagrecreatie (met relatief weinig bebouwing).
Er is sprake van een overgang van intensief naar ekstensief gebruik van de Strandvlakte.
2. Een toename van de druk op het aangrenzende natuurgebied (Kennemerduinen) dient zoveel mogelijk vermeden te worden.
Een verdere recreatief/toeristische ontwikkeling ten zuiden van het IJmuiderslag is daarom niet gewenst. Hier kan natuurbouw plaatsvinden.
3. Er wordt uitgegaan van twee konsentratiepunten die kwa karakter bij het zoneringsprincipe aansluiten. Het noordelijke voorzieningencentrum moet uitgroeien tot het centrale verzorgings- en ontspanningscentrum voor o.a. de jachthaven en het verblijfsrecreatieterrein.
Bij het IJmuiderslag wordt uitgegaan van een bescheiden ontwikkeling, waarbij het aksent ligt op de ondersteuning van de dagrecreatie.

Deze uitgangspunten zijn vertaald in het programma van eisen.

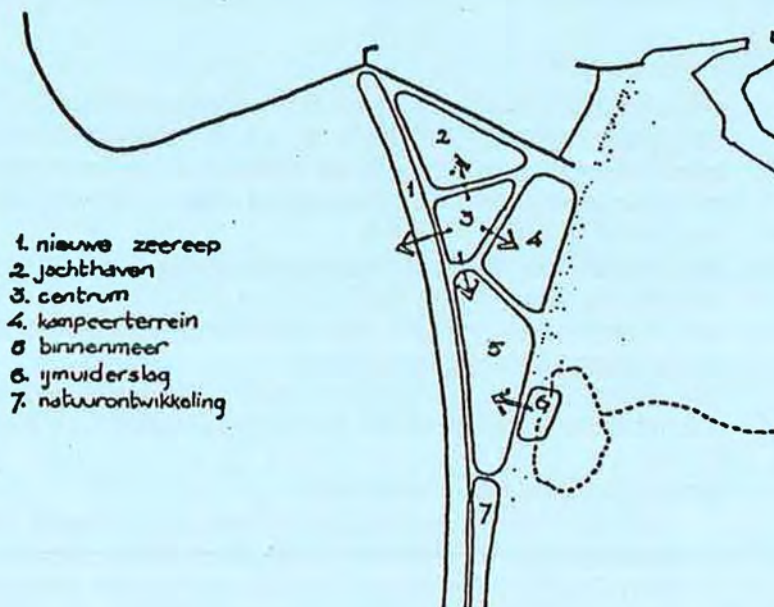
1. Hoofdropzet plan

- een nieuwe duinregel met een kruinbreedte van min. 30 m wordt aangelegd op NAP + 7.40 m om de strandvlakte te beschermen tegen hoge waterstanden; tussen de nieuwe en de bestaande duinregel en de zuidpier ontstaat een plangebied van $\pm$ 80 ha met een toekomstig maaiveld op NAP + 3.00 m ;
- een jachthaven in de driehoek tussen zuidpier, nieuwe duinregel en de pijpleiding van Union Oil ($\varnothing$ 0,60 m, NAP - 2 m);
- een binnenmeer in het zuidelijk deel van het plangebied, met een wateroppervlak van 10 à 15 ha;
- een terrein voor verblijfsrecreatie en voor de centrale recreatief/-toeristische voorzieningen tussen jachthaven en binnenmeer van 20 à 25 ha;
- ontsluiting van het plangebied:
  - . een noordelijke ontsluiting op een ander tracé dan het huidige dat aansluit op de Strandweg; via deze ontsluiting moet het zuidelijke havenhoofd bereikbaar blijven voor beheer en onderhoud;
  - . een zuidelijke ontsluiting die aansluit op de IJmuiderslag/Heeren-duinweg.

Zoneringsprincipe (Haalbaarheidsstudie, 1985).

hoofdropzet plan Strandvlakte (Haalbaarheidsstudie, 1985).

2. Richtlijnen en randvoorwaarden

bij de inrichting van de jachthaven en het terrein voor verblijfsrecreatie en voor de centrale voorzieningen

- het verblijfsrecreatieve terrein van 10 à 15 ha zal plaats moeten bieden aan een toeristisch kampeerterrein (+ 500 plaatsen) en een terrein voor vakantiehuisjes;
- door situering van het verblijfsrecreatieterrein tegen de duinvoet ontstaat (tussen dit terrein, de jachthaven, de nieuwe duinregel, en het binnenmeer) een terrein, dat als centrumgebied voor het gehele plan kan functioneren;
- naast havengebouwen, winkelvoorzieningen en horeca-etablisseminten kan dat centrumgebied plaats bieden aan sport- en spelvoorzieningen. Ook kan worden gedacht aan hotelakkommodatie, appartementen, vakantiewoningen e.d.;
- de bebouwingshoogte in het centrumgebied zal maks. NAP + 12 m (4 etages) mogen zijn. Op een enkele markante plek kan een hogere bebouwing (maks. NAP + 18 m) worden toegestaan, mits het - hogere - bouwvolume beperkt blijft;
- er zullen voldoende parkeervoorzieningen moeten worden gekreëerd om de bezoekersstroom te kunnen opvangen. Op topdagen kan langs de wegen geparkeerd worden. Het centrumgebied zal met twee frekwente buslijnen (4-6x per uur) vanuit Amsterdam en Haarlem worden bediend.

3. Verdere uitgangspunten

- de strandhuisjes die thans tegen de (oude) zeereep zijn gesitueerd, zullen na aanleg van de nieuwe duinregel aan de voet van de zeezijde worden geplaatst;
- de voorzieningen die thans gesitueerd zijn aan de voet van de zuidpier moeten een plaats kunnen krijgen in het centrumgebied;
- voor het IJmuiderslag wordt uitgegaan van een bescheiden ontwikkeling ter ondersteuning van de dagrecreatie. Naast de gerealiseerde strandtoegang, een hulpdienstengebouw en een strandpaviljoen wordt onder meer een café-restaurant gebouwd;
- de aansluiting van het plangebied op het landelijk wegennet zal worden verbeterd met de uitvoering van het zogenaamde Geulplan (een verkeersweg door de spoorgeul die het havengebied IJmuiden-west verbindt met de Kanaaldijk).

